
UNITÁRIUS ÉLET

60. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2006. JÚLIUS-AUGUSZTUS

Kéthavonta megjelenő folyóirat

A TARTALOMBÓL

Nemzeti ünnepünk
Alföldi unitárius búcsú
Unitárius világtalálkozó
Unitárius-univerzalista
teológiai szimpózium
Gondolatok egy könyvből
Egyházközségeink életéből
Ifjúsági oldal
Gyermekoldal
Könyvajánló
Hírek, események

A nyár

Érlel a Nap. Érlel a nyár. Miben és mire érik az életed? Vannak-e gyümölcsleid és éveidből mit aratsz, mit aratnak le?

Nyár. A természet saját szükségleteinél többet termel. És te? Szükség van rád. Kiléptél önmagad szűk köréből. A nyár bőségével van tele életed. Tetteid, szavaid érzelmeid éretten hullanak mások életébe.

Már nem hiába terem a fa, amelynek gyümölcséből legalább egy ember éhét, szomját oltja. A szántóföldek búzamezői milliókat táplálnak.

És te? Nyár az életed? Érlelnek az évek. Mit terem életed? Magadnak, másoknak. Milyen hangok vannak a kacagásodban, tapasztalattól súlyosak-e szavaid, bujkál-e bölcsesség gondolataidban, több van-e benned, mi magadnak elég?

Nyár. Bőség. Öröm. (Mácz István)

Békességben élni

Amikor Jézus búcsúzott tanítványaitól, hagyatkozott. Úgy, ahogy az emberek általában hagyatkoznak. De ő nem földi értékeket hagyott tanítványaira, hanem szellemi tárházát, lelke mérhetetlen gazdagságát. Hosszan sorolhatnám, hogy mi mindent hagyott ránk, de nem teszem, mert ma úgy vélem, mind közül a legfontosabb a békesség. *„Békességet hagyok nektek: az én békességemet adom nektek...” (Jn 14,27)*

Az életben sok minden áll vagy bukik rajtunk. Igaz a mondás: mindenki a maga sorsának kovácsa. Mert valóban, sok esetben az egyénen múlik, hogy milyen életutat választ magának. Lehet a szorgalmas, munkás, tiszta életet választani, másokért élni. S lehet léha, könnyelmű, felelőtlen lépésekkel járni az életúton. De ha ez csak részben lenne saját döntésünk eredménye, az már biztosan tőlünk függ, hogy hogyan éljük meg a mindennapokat: békességesen vagy békétlenkedve, zúgolódva, irigykedve, gyűlölködve.

Úgy tűnik, a békességben élésnek kettős alapja van: a lehetőség és a szándék. S e kettő összefonódása adja a teljes összhangot Istennel, embertárunkkal, önmagunkkal. Pál apostol is erre figyelmeztet, amikor azt tanácsolja: *„Ha lehetséges, amennyire tőletek telik, éljétek minden emberrel békességben.” (Róm 12,18)*

Hogyan értsük ezt? Mi az, ami lehetséges, és mi az, ami rajtunk áll? A rajtunk álló lehetőségeket mérlegelve először is saját tűrőképességünkre kell gondolnunk. Ez egész életünk meghatározója, amely személyi, családi, közösségi életünkre kihat. Nem mindegy, hogy az amúgy is feszült légkörű munkahelyen magunk is in-

gerlékennyé válunk, vagy türelmesen végezzük feladatunkat. Az sem mindegy, hogy a családba, otthonunkba milyen hangulatot viszünk haza, ideges hangulatot, vagy pedig derűt, nyugodtságot és békességet. Egyáltalán nem mindegy, hogy a szülő gyermekét hangos kiabálással, vagy türelmes szeretettel neveli, tanítja. És persze az sem mellékes, hogy egy közösséghez, annak kérdéseire hogyan tudunk viszonyulni: a kákán is csomót kereső kritikával, állandóan valaki személyébe ütközve, vagy arra törekszünk, hogy a közösség hasznos és építő tagjai legyünk, akik szóval és tettel a békességet munkálják. Ezek bizony rajtunk álló, vagy múló dolgok, amelyekre lehetőségünk van. Mert a békességes élet lehetőségeit és feltételeit nem magunk teremtettük meg magunknak, hanem Atyánktól, a mi szerető Istenünktől kaptuk.

De mi történik akkor, ha az emberekké váló békességben élésünk nem rajtunk áll? *„Ne álljatok bosszút önmagatokért.” (Róm 12,19)* – válaszol az apostol. A bosszúállás fokozatosan szünetlik meg az ember lelkében. Mondhatjuk azt is, hogy, hogy fokozatai, állomásai vannak. Első lépése a sértődés. Elég egy csipős megjegyzést tenni valakinek, vagy egy kemény szót használni valakivel szemben, s az máris megsértődhet. Aztán a sértődés haraggá növi ki magát. A harag pedig rossz tanácsadó, mert rendszerint elveszi az ember tisztánlátását, s a haragjában elvakult ember csak a megtorlást tartja fontosnak. Amikor a samaritánus falu lakói nem fogadták be Jézust, a tanítványok lelkében is forrt a bosszúállás vágya és javasolták mesterüknek, hogy büntesse meg azokat a visszautasítás miatt. Jézus

azonban inkább a tanítványokat dorgálta meg és figyelmeztette: *„Nem tudjátok, hogy milyen lélek van bennetek...” (Lk 9,51-56)* Azaz Istentől kapott lelkünk nem a háborúskodás, a bosszúállás, a gyűlölet, hanem inkább a szelídség, alázat, türelem és békeség lelke. A békességre való külső lehetőség pedig mindig adva van, még ha olykor el is van rejtve előlünk. Csak fel kell ismerni, tudni kell élni vele.

Időnként a bosszúállás bennünk is fortyogó fazékként, égő tűzként lobog. Hányszor kértünk „tűzet” az embertársra, ismerősre vagy ismeretlenre? Hányszor öntöttük ki forrongó lelkünk siftergő tűzét a hozzánk legközelebb állókra, szereteteinkre? Az is előfordult, hogy kárörömmel néztünk a másik ember megalázott arcára, s éreztünk győzelmi büszkeséget. De milyen áron tettük ezt? Jobban éreztük-e tőle magunkat, vagy békétlenségünk, nyugtalanságunk még nagyobb, fájdalmasabb lett? Esetleg még inkább elkeseredettek, bezártak lettünk, s vélt győzelmünkkel magunkra maradtunk? Nem véletlenül történt így.

Mert a háborúskodás, a harag, a bosszú soha, csupán a békesség az, ami felszabadít, táplál és felüdít. Erőt és ihletet ad az alkotáshoz, jókedvet a mához, reménységet a holnaphoz. Jézus békességének örököseiként érdemes hát arra törekednünk, hogy e békeség birtokosai, hordozói és annak szétosztói legyünk embertársaink között. Mi mit választunk?

Lakatos Csilla

Nemzeti ünnepünk

Nemzeti ünnepeink évről évre lehetőséget kínálnak arra, hogy újra felidézzük származásunkat és egész történelmünk igazságát. Nagyszerű alkalmat biztosítanak arra, hogy megvizsgáljuk, nemzetünk háza, vagy ha úgy tetszik, a haza épülete otthont adóan áll-e még, biztonságot ad-e számunkra, s mi mit teszünk, hogy az idő forogtatásában a holnapot is megérje. Ezekben a napokban természetesen István királyra, a magyarok államalapítójára emlékezünk, aki lerakta hazánk alapjait. Rá vonatkoztatjuk Jézus hegyi beszédből származó szavait, arról a bölcs emberről, aki sziklára építette a házat. Hiszen István király több mint ezer évvel ezelőtt őseinknek, és rajtuk keresztül a magyarok minden nemzedékének erős, csodálatos házat épített.

Éppen a hegyi beszéd igazsága az a szilárd alap, amelyre nagy királyunk ezt a házat építette. Jézus evangéliumának igazsága az a szikla, amelyre ő alapozott, és amely az embereknek adott isteni erőt tartalmazza. Adjunk hát hálát a mindenható Istennek ezért az alapért: mert ennek a nemzetnek a háza, a magyar történelem háza sziklára, nem pedig homokra épült.

István király nagyszerűsége abban áll, hogy felismerte, e nép megmaradásának, túlélésének egyetlen útja a kereszténység felvétele, és az, hogy a különféle törzsekből egy nemzetet alkosson. A nyugati emberi kultúra számára ugyanis csak a keresztény értékek tudtak szilárd alapot teremteni. S bár Magyarország most, ezer évvel később egyre inkább pluralista társadalommá válik, amelyben az egyes állampolgárok és csoportok eltérő értékrendszerekhez csatlakoznak, mégis a történelem arra tanít, hogy a modern emberiség életébe olyan alapvető keresztény értékek épültek be, amelyek birtokában az Ember megtalálja élete értelmét, miközben teljessé és gyümölcsözővé teheti azt.

Tűz Tamás:

Szent István király

*Jól megjelölte ezt az ezredévet:
keresztel írta rá kemény nevét,
mint halhatatlan győzelmi ék.
Alapkő lett, de kőnél súlyosabban
vetette el az épülő falakban
toronyszökkenőt, férfias hitét.*

*Amint alázatát mindegyre inkább
úrrá emeli roppant erején,
a bércre hág s egy országon tekint át,
hol hajnalpírban reszket még a fény.
Komor felhőkben bomlik ki a kék ég
s virrasztva várja népe ébredését
a századok szélfúttá reggelén.*

*Nem tétován, de biztos mozdulattal
lendül előre tervező keze,
míg port kavar és szilaj kedvvel nyargal
a forró puszták zendülő szele.
Bölcs szemmel néz a fényes távlatokba
s pillantásával féltőn átkarolja
a frissen szántott szűzi földeket.*

*Kegyes jobbjával törvényt ír, keményet,
hogy megkösse a rónák vad porát,
szőlő teremjen és kenyér, fehérebb
s hogy mindenki meglegye otthonát.
Áldott szigor, rendet hozó szelídség!
Arany szív, mely eltékozolja kincsét,
hogy új szívekben ragyogjon tovább!*

*Hát róla zengjen most a lelkes ének!
Uram, téged dicsérünk általa,
mert ő volt a te választott edényed,
apostolod; híved s a föld sava.
És ő volt ama bibliai sáfár;
kire be jó, hogy éppen rátaláltál,
midőn megvirradt napunk hajnala!*

István király ezt az örökséget tudatosan adta át a jövő nemzedékének. Tőle nemcsak a II. Szilveszter pápától kapott királyi koronát örököltük, hanem ránk hagyta szellemi vég-

rendeletét is, az alapvető és megsemmisíthetetlen értékek örökségét: a sziklára épített házat. Ez nem csupán tanítás, vagy törvények és tanácsok gyűjteménye, vagy pedig emberi mű; hanem mindenekelőtt szilárd tanúságtétel a keresztény életéről. Első királyunk olyan keresztény volt, aki hitt a kinyilatkoztatott igazságban, szívét Istenre és az igaz emberre, Jézusra hangolta, és habozás nélkül követte az ő tanítását.

Mi is akkor állunk szilárdan ezen a sziklán, ha Istenben, Jézusra tekintve élünk. Mert aki Jézust követve él, az ugyanazt a lelkiéletet ápolja magában, amely őbenne volt (Ef 2,5): feltétlenül engedelmeskedik az Atyának, nagylelkűen szereti felebarátját, és az Isten országának a világban való építésén fáradozik. Ez a mi hivatásunk és kötelességünk, ha azt akarjuk, hogy e nemzet épülete szilárdan fennmaradjon a történelmi változások között.

Mindnyájan tudjuk, milyen sok támadás érte ezt a házat különféle időkben a külső ellenségek részéről, és azt is, hogy mennyi nehézséggel kellett megbirkóznia a belső feszültségek és megosztottságok miatt. Ma Magyarországot nem fenyegetik külső ellenségek. Ezért eljött az idő, hogy megszabaduljon a lelki rabszolgaság különféle formáinak belső kötelékeitől is. Mert ez az egyedüli lehetőség az őstől épített ház megerősítésére. Ennek a vállalkozásnak sikeréhez azonban egyrészt az szükséges, hogy a benne lakók féken tudják tartani az egyéni jólétük önző és gátlástalan keresését, valamint az ellenségeskedés kísértését, amely újra meg újra egymás elleni küzdelemre uszítja az állampolgárokat, a társadalmi rétegeket. Másrészt e haza lakóinak ismerniük kell az igazságot nemzetük múltjáról, hogy tiszta önazonossággal rendelkezzenek, mert csak az erős, egységes, vallásos öntudat képes egy nemzetet táplálni, fejleszteni, megtartani, ez ad megmaradásunkhoz útmutatást, továbbélésünkhöz pedig erőt.

Lakatos Csilla

Mert nem beszédben áll Istennek országa, hanem erőben, vagy: sok beszéd szegénység

Text: 1Krón 29,10-15; Mt 6,10a

Nemcsak szép időt adott mára a jó Isten, hanem azt is megcselekedte a naptári egybeesés által, hogy az idén Szent István napja vasárnapra esik.

Engem mégis zavarba hozott: egész héten agyamban zsongott és ismételtetem, hogy „nem beszédben áll Istennek országa, hanem erőben” és ma éjjel után, amikor leültem végleges formába önteni mondanivalómat, sehol se találtam a Bibliában ezt a textust, pedig egy jó óráig kerestem. Semmi baj: mai beszédem mégis ezt a címet viseli, azzal a népi szólással kibővítve, hogy „sok beszéd szegénység”, s nem azért, mert ma több ezer, tízezer politikai vagy szószéki beszéd hangzik el szerte a nagyvilágban, ahol magyarok élnek, szegény magyarok is, mint mi, a történelem által megviseltek, és jórészt üres zsebűek, hanem sokkal inkább azért, mert ugyancsak egy népi szólás szerint „száz szónak is egy vége”, s ez legalább jó unitáriusul hangzik, azt merem mondani, „gyanúsán unitárius”.

Viseljétek hát el bőbeszédűséget, még ha felesleges szószaporítás is, azért az „egyért”, s gondolatok közben nyugodtan arra, amire az „egy” kapcsán éppen akartok. Én megvallo, hogy lelkes gyermekként, amikor azt imádkoztam hajdan, hogy „jöjjön el a te országod”, bizony nemcsak a mennyeknek országára gondoltam. Esküszöm, mára kigyógyultam, kigyógyítottak ebből a gyermeki ábrándból. Amúgy Dávid király imáját és Jézus imáját „egy-az egyben” magaménak érzem és vallom.

Isten országa, magyar államiság, Szent István király és évezrednél hosszabb idő után mai helyzetünk és közérzetünk, esetleges tennivalónk – ez képezi hát mai beszédem tárgyát. És persze a beszéd és az erő, bibliai értelmezésében és napjainkban egyaránt.

A kimondott szó, a beszéd és az erő, a hatalom egyedül Isten esetében jelentik ugyanazt, esnek egybe. Isten teremtő szavára jött létre a világ, ahogy azt a Teremtés könyvéből is tudjuk, de talán Ézsaiás könyve fogalmazta meg mégis a legszebben: „*Mert amennyivel magasabb az ég a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál, és az én gondolataim a ti gondolataitoknál. Mert ahogyan az eső és a hó lehull az égből, és nem tér oda vissza, hanem megöntözi a földet, termővé és gyümölcsözővé teszi; magot ad a magvetőnek és kenyeret az éhezőknek, ilyen lesz az én igém is, amely számból kijön: nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghezviszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem.*” (55,9-11)

Református testvéreink János evangéliuma alapján vallják Isten teremtő szavát nagybetűs Igének és mondják, hogy: „*kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige.*” (1,1) – de ez számunkra most „más tál tészta”.

Érdekesebb az, hogy Ábrahámtól elkezdve Isten szava a természeti világból kilépve belép a történelembe, s ettől fogva az emberi történelem és az emberi történet teljhatalmú ura is Isten lett, legalábbis a hívő ember számára. A zsidó nép úgy ismert Istenére vándorlása és hadakozása idején, mint az őt kísérő, vezető s bizony eléggé harcias „seregek Urára”, de az államalapításkor Isten is letelepszik, s immár helyben viseli gondját népének. Igazából Dávid nevéhez fűződik, ha nem is a királyság megalapítása, de fénykora mindenképpen, s ha a templomot Salamon is építi fel, a nép, a nemzet, a királyság, az ország gondviselő Istenéről szebb imát, vallomást, beszédet, mint amit ma felolvastam előttetek, nem hiszem, hogy találhatunk a Bibliában: minden szava igaz és

ránk illő, szinte fölöslegessé teszi az egyházi és további beszédet.

A királynak elképzelt Isten immár trónján ül, onnan vezet és kormányoz, angyal-fullajtárok seregei veszik körül, de ugyanolyan tekintéllyel és hatalommal szól bele népe sorsába, mint hajdan a seregek ura. A királyság előtt a Krónikák könyvében még ezt olvashatjuk: „*Uram, őseink Istene! Te vagy az Isten a mennyben, aki uralkodsz a népek minden királyságán! A te kezében van az erő és a hatalom, és senki sem állhat meg veled szemben*” (2Krón 20,6) – mondja Józafát. Erről az Úrról, uralkodóról szerényen és alázatosan kell szólni, figyelmeztet Sámuel könyve: „*Nincs olyan szent, mint az Úr, rajtad kívül senki sincsen, nincs olyan köszikla, mint a mi Istenünk. Ne beszéljétek oly sokat, büszkén, gögösen, ne hagyja el szátokat kérkedő szó! Hiszen mindentudó Isten az Úr, és a tetteket Ő méri le.*” (1Sám 2,2-3)

A nép szabadító Istenének közbelépését reméli harcaiban és küzdelmeiben: „*De most te, Urunk Istenünk, szabadíts meg bennünket az ő kezéből, hadd tudja meg a föld minden országa, hogy te vagy, Uram, az egyedüli Isten!*” (2Kirá 19,19). Ez a remény természetes és szerves, hiszen Mózes könyvében van megalapozva: „*Lássátok be, hogy csak én vagyok, nincsen Isten rajtam kívül! Én adok halált és életet, összezúzok és gyógyítok, nincs ki megmentsen a kezemből.*” Erre a hívő ember válasza: „*Kezem az égre emelem, s mondom: Örökké élek én,*” vagyis imádság, hit és reménység, jövőlátás, hiszen a zsidó ember kezét nem összekulcsolva, az égre emelve imádkozott! (5Móz 32,39-40).

És ha már a kezet emlegetjük: a kéz, a kézbentartás a hatalom jelképe mind Isten, mind az ember esetében. Kézben tartjuk a dolgokat, vagyis ellenőrizzük őket: ezért nem volt szabad Szent István bebalzsamozott jobb kezét, a szent jobbot ereklyeként végighordozni a templom körül a kommunista és ateista Magyarországon, ahol a baloldal tartotta kezében a hatalmat, s ezért is ma a fővárosi ünneplés legfel-emelőbb egyházi mozzanata ez a körmenet, még ha mi nem is hiszünk az

ereklyék csodatevő erejében, főleg ha a baloldal van hatalmon. A zsoldárok, mint mindig, a költészet, gyönyörköd- tetnek: Istent királyi hatalma teljes pompájában mutatják be. „*Mert az Úr a királyi hatalom, ő uralkodik a népeken. Csak előtte borulnak le a földi hatalmasságok, térdet hajt előtte minden halandó, aki nem tudja, életét megtartani. Az utódok szolgálják őt, beszélnek az Úrról a jövő nemzedéknek. Jönnek, és a születendő népnek hirdetik majd, hogy igaz, amit ő tesz.*” (Zsolt 22, 29-32). Vagy: „*Király lesz az Úr mindörökké, a pogányok pedig kivesznek országából*” (Zsolt 10,16). Lehet, István király innen inspirálódott, amikor a kereszténység felvételéért és a magyar állami- ságért fele népét véres testvérharcban kiirtotta a koronáért cserébe, az is lehet, hogy ezen a kiontott véren váltot- tuk meg megmaradásunkat Európá- ban, de pogányok azért maradtak az országban, s Adyval vallom, hogy a po- gány, zsvány vér még egy-egy utolsót bennem is lobban néha, minden ezer év és keresztényiség ellenére. Más- különben, ha néha Ázsia utánunk szól, üzen, Koppányra is illő emlékezni, aki e testvérharcban alulmaradt.

A fogság utáni időkre Jahve királyi hatalma teljesen megszilárdult s az Ő nevét nem is volt ildomos emlegetni, de már adtak a királyra, a „melek”-re utaló nevet a gyermekeknek, lásd Abimelek. A nép a Zsoldárok könyve imádságos érzésében, ha történelmi té- velységében nem is, de legalább néha hallgat prófétáira. „*Eljön majd az idő - így szól az Úr -, amikor igaz sarjat tá- masztok Dávidnak, olyan királyt, aki bölcsen uralkodik, jog és igazság szerint jár el az országban.*” (Jer 23,5). Addig jobb híján a nép a prófétáknak kényte- len engedelmeskedni, de a prófétának is tartania kell magát az Úr szavához: „*Az a próféta, aki álmot látott, mondja meg, hogy csak álom volt. De aki ígét ka- pott, hirdesse ígémet igazán! Mi köze a szalmának a tiszta búzához? - így szól az Úr*” (Jer 23,28). (Engedjete- meg egy zárójelet, mert kivert a hideg ilyen aratási időben is a történelmi párhuzam kísértetiességétől! Hányszor hall- gatott népünk is történelme folyamán

külső vagy belső hamis prófétákra s odalett „álmok szalmáját csépelve” nemcsak mindennapi kenyerünk, de a lelkünk is, sőt, tönkre-, lehetetlenné lett téve a jövő nézedékek élete is azáltal, hogy a lelki magvetés folyama- tassága megszűnt! Sokat mondhatnék itt, megelégszem annyival, hogy Isten csodája, hogy határokon belül és kívül egyáltalán él még a magyar, annyi lelki romlás és agyosítás után, csoda az, hogy ma egyáltalán ünnepelni egybe- gyűlhettünk, egybegyűltünk ennyien is az „egy hit érzetével”!

Valószínű inkább az isteni gondvi- selésnek köszönhetjük ezt, mint a tör- ténelemnek és árulóinknak, hiszen Jé- zus mondta: „*Az ég és föld elmúlik, de az én beszédeim nem múlnak el*” (Mt 24,35). Mielőtt azonban Jézusra tér- nénk, időzzünk még egy pillanatig a Zsoldárok könyvének: „*Mert a felséges Úr félelmetes, nagy király az egész föl- dön. Népeket vet alá, nemzeteket lá- baink alá. Kiválasztja a mi örökségün- ket, Jákob büszkeségét, akit szeret*”.

Én igazán nem tudom, kiken is „regnáltunk” mi Mátyás király óta, ha nem édesanyánkon gyermekkorunk dackorszakában, de Isten megőrizte „juhai maradékát” és lelki örökségün- ket, ezért inkább őt ünnepeljük, mint magunkat: „*Felvonul Isten újjongás köz- ben, kürtzengéssel jön az Úr. Zengjete- k Istennek, zengjete- k! Zengjete- k kirá- lyunknak, zengjete- k! Mert az egész föld királya Isten, zengjete- k neki éneket! Isten uralkodik a népeken, szent trónusán ül az Isten.*” (Zsolt 47,3-9).

És mert „*az Úr igéje alkotta az eget (Erdélyben is) egész seregét szájának le- heletét*” (Zsolt 33,6), és nem a „*ma- gunk ereje*” (Ámos 6,13) és nekünk adta megnyírbált Kánaánunkat (IKrón 16,18) unitárius örökségül, ne feled- jük, hogy „*híveinek lábát megőrzi... és senkit sem tesz hőssé a maga ereje*” (1 Sám 2,9), ezért kérdés helyett in- kább így imádkozunk: „*Az Úr ad erőt népének, az Úr megáldja népét békes- séggel*” (Zsolt 29,11). „*Szeretlek Uram, erősségem*” (Zsolt 18,2). *Ó, Uram, ne légy távol, erősségem, siess segítségem- re!*” (Zsolt 22,20), mert hittapasztatat és hitigazság, hogy „*világosságunk és*

segítségünk az Úr, kitől félnénk? Éle- tünknek ereje az Úr, kitől rettegnénk?” (Zsolt 27,1). Cserébe pedig?

Ne feledjük el Isten gondviselésé- ért való adósságunkat és szenvedő Jóbként kérdezzük szüntelen magun- kat, kisebbségiként is: „*Segítettél-e az erőtlennek, támogattad-e a tehetetlen karját?*” (Jób 26,2) Szent István jobb- ját nem elég körbehordozni Ünnepe- ken, a magunk karjának erejében el nem bízva, de bízva, az erőtlene- ket is támogatnunk kell.

Az Újszövetségben Jahve országá- ból a mennyek országán át, Jézus aj- kán Isten országa lett vallásunk lénye- ge nemcsak legszebb példázataiban, hanem mindennapi imádságunkban is Ezért második szentleckénk, minden megkopottsága ellenére: „*jöjjön el a te országod*”.

Ma keveset szólok Jézusról, a tanít- tőmesterről, akit a „három királyok- kal” való imádatása után égi királlyá tett a hagyományos kereszténység.

Jézus megmondta nyíltan Pilátus- nak, hogy az ő országa nem e világból való, de hitte, remélte, a keresztén is várta annak eljövételét s miután tanít- ványai lelkébe véste eszméjét, annak ügyét is rájuk bízta itt a földön. Így szü- letett meg az egyház, akinek legegyste- mesebb szolgálója, Pál apostol az Atya országának hiányában, akárcsak mi sokszor, afféle földi „anyaországnak” tekintette. Isten országáról most egy régi, Pozsonyban kiadott könyvből idézek. Akkor még Pozsonynak hívták és nem Bratislavá-nak. „*Istennek orszá- ga, egy, mind az eget, mind a földet egy nagy szellemi családban összeolvasztó lelki világ, külsőleg látható szent gyüle- kezet, belsőleg a hívó s kegyes lelkeknek oly szent egyesülése, hol egyedül Isten törvénye uralkodik, az igazság, szeretet s testvéri béke lakoznak a jónak lehetőség előmozdítása s a gonoszság hatalmának legyőzése végett. Ezen mennyország előállítására végett jelent meg Urunk Jézus e földön, eszközül a külső látható egyházat hozván létre*”. E nem unitárius szöveg 1855-ből való s nem találok benne hitelvi kifogásolni-

folytatása a 6. oldalon

Szász Ferenc

Mert nem beszédben...

folytatás az 5. oldalról

valót, bár nem unitárius. Csupán annyit jegyeznék meg, hogy mindennapi életgyakorlatunktól a legtöbbször nemcsak Isten országa, hanem az egyháznak e meghatározó lelkülete is olyan messze van a valóságos élettől, mint Makó Jeruzsálemtől.

Ránk fér tehát Jézus dorgálása: „*én könyörögtem érted, hogy el ne fogyatkozzék hited: azért, ha majd megtérsz, erősítsd atyádfiát*” (Lk 22, 32), de Pál intelmeiről sem feledkezhetünk meg: „*Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz. Legszívesebben tehát az én erőtlenségemmel dicsekszem, hogy a Krisztus ereje lakozzék bennem*” (2Kor 12,9). És „*szeretnék látni benneteket, hogy megerősítésekre valamilyen lelki ajándékot adjak nektek, vagyis hogy, együtt bátorodjunk meg közöttetek az egymás hite által*” (Rom 1,11) „... erősödjete meg az Úrban és az ő hatalmas erejében” (Ef 6,10). Sok beszéd szegénység, de azért én is Jakabbal intelek „*gyors hallásra és késedelmes szólásra*” (Jak 1,19), s a többi a Jelenések könyvével együtt Istenre bízom, nem a tanúira: „*Aki győz, annak megadom, hogy velem együtt üljön az én trónusomon; mint ahogy én is győztem, és Atyámmal együtt ülök az ő trónusán*” (Jel 3,21). Aki tévelyeg, az nem ismeri sem az írásokat, sem az Isten hatalmát (Mt 22, 29). Befejezésül engedjétek meg, hogy egy friss nyári élményemet osszam meg veletek. Pár napig egy csiki római katolikus faluban voltam, ahol elújságolták a „papnak”, hogy van a faluban egy „vers-fa”, aki sok szép régi verset tud, de olyant, „amilyent maga még biztosan nem hallott”. Meg is látogattam hát – mondjuk Erzsébet néni –, s amíg az általa főzött kávét ittam, ő abahagyta a házi munkát, megtörölte a kezét kötényében és magát meghajtvva csillogó szemmel felmondta a verset. E költeményről még annyit, hogy „története” is van. Valamikor 1940 után Brassóban szolgált, amikor egy nadrágos úriember a kezébe nyomta a vasárnap délutáni korzón a „székely kislánynak”, azzal a meghagyással, hogy „ossa meg” sorstársaival.

Az úr közeledését ő szexuális zaklatásnak vélte, de természetes kíváncsisá-

gának nem tudott ellenállni. A verset nem osztotta meg sem a kenyéradó „szász naccságájával”, sem mással, de imádságként úgy megtanulta a cselédszoba álmatlan éjszakáin, hogy ma is tudja „fejből”. Lélekkel mondta el, habár a költemény, mint minden propagandaanyag művészileg silány s ahogy a „plébi” (plébános) se hagyta, nagy bánatára, hogy a templomban is elmondja, én se ajánlom nektek alkalmi műsorokra. De, íme, ami megmaradt: A kettévágott Erdély. Kárpátokról azt fújja a szél, / Hogy eljönnek a magyarok az idén. / Ha eljönnek, jöjjenek is végre. / Rabságunknak immár legyen vége. / A székely nép áldomását issza, / Horthy Miklós Erdélynek csak felét kapta vissza. / A felében van áldás és béke, / Más felében siralom a népre. / Sír Temesvár, vérzik Arad. / Brassó szíve majd meghasad. / Szegény Erdély, mennyi bánat érte, / Mert elvágta ezt így két felébe. / De ha hisszük és reméljük, / A jó Isten segédelmét kérjük. / Eljön egyszer az a reggel, / Eljön Horthy a magyar sereggel. / Akkor lesz itt áldás, lesz itt béke, / Ha Erdély a magyaré lesz végre. / Hej, de van most siralom és átok, / Így siratjuk ketté vált hazánkat. / A fél-Kárpátok alja oly szomorú, / Olyan, mint egy hervadt koszorú. / De eljön egyszer az a szent szabadság, / S beragyogja Erdélyt Szent fényével. / Hiszek egy Istenben, / Hiszek egy hazában, / Hiszek egy örök életigazságban, / Hiszek Magyarország föltámadásában. /

Mint említettem, a Vers így gyenge, ahogy van, és teljesen anakronisztikus, lehet, idegen számára kultúrtörténeti hungarikum. De Erzsébet nem az, és nem az emlékeket ébresztő imádságos lelke. Jómagam ma már mosolyogva emlékszem arra az akasztófa-bátorságra, amikor egy vallatótiszt horthystának szidva leszedte rólam a keresztvizet s én reszkető horgasínnal „vallottam”, hogy Horthy nevét életemben sem hallottam, mert engem ez a név a hortikulturára emlékeztet. Jó humorérzékű román ember volt az illető, mert miután jól kiröhögte magát, már szelidebben folytatta átnevelő munkáját istenesebb szavakkal.

Igen, emlékek! Csonka-Magyarországról, a kicsi magyar világról, dél-erdélyi fogolytáborokról és deportálásokról,

magyarverésről, ritka örömről, gyakori bánatról. Emlékek bukaresti székely ácsok, kőművesek megalomániás palotákat építő szenvedéseiről, megaláztatásáról és hírek budapesti villákat építő székelyek „lerománózásáról”, hogy enyhén szóljak, feketemunkás keserű szájjáról, amely az anyaországgal együtt a megdolgozott falat kenyeret is kiköpeti a szájjal.

És a kérdés: miért megosztott reménykeltőbb időkben nem az ország, hanem a nemzet? Miért nem lehet magunkért, természetesen magyarnak lenni, ahogy ma divatos mondani, határon innen és túl, az Óperenciás tengert is beleértve? Miért vagyunk frusztráltak? Mitől félünk még mindig? Mért nem mesélünk gyermekeinknek, unokáinknak a személyesen megélt történelemről, miért nem tanítjuk őket családban, iskolában a zsoldárok mellett népdalokra, népmesékre is?

Miért nem közeledünk nyitott szívvel a mellettünk élők nyelvéhez, kultúrájához? Olvasnak-e még egyáltalán gyermekeink vagy mi magunk is verset, megtartó képes ígét, hogy képesek legyünk felmondani a múltbeli önmagunkat, mint Erzsébet néni – „utolsó óráinkban is”? Amikor azzal dicsekszünk, hogy Bartók unitárius volt, hallgatunk-e még Bartókot egyáltalán, és érezzük-e az egyetemesség népiségünkől táplálkozó igényét, földi hazánkon, szülőföldünkön túl Isten országa megtartó erejét, vagy csak posztszovjet agymosó duma az egész beszédünk, akár egyéni, akár közéleti?

Szent István a Jézust-szülő Mária oltalmába ajánlotta Magyarországot. Az oszmánnal, a labanccal, vagy tulajdon urainkkal összezapva, mint Dózsa György, arról ismertünk egymásra, hogy az imádság, a Jézus segíts, a Mária Oltalmaz egyben harci jelszó is volt. Elgyávultunk valahol, s ez természetesen nem jó. Próbáljunk meg ezután mennyei Atyánk gyermekeiként öntudatos polgárai lenni végre a mennyei és a földi hazának egyaránt!

Alföldi unitárius „búcsú”

Nagy ünnep volt nálunk

Az égiek is velünk voltak azon a július végi vasárnapon, az alföldi búcsún. Előző éjszaka kiadós eső áztatta meg a földet és frissítette fel a levegőt. Már az első harangszó előtt érkeztek vendégek, alkalmuk volt megtekinteni a megszépült templomot és környékét, a cinteremben és az emlékezőhelyen felállított nemzeti lobogót, egyházközségi és erdélyi zászlót.

Virágzuhatag ölelte át a három köemléket és két kopjafát. A templombelső is leírhatatlan szépségben fürdött. Keblusek Béla virágkertész a hófehér falakra, padokra, úrasztalára és a felavatandó emléktáblák köré izléses csokrokat készített. A családom a megelőző napokon azon dolgozott, hogy tisztaság is legyen a javítás után. A törmelék nagyját eltakarították a levonuló munkások, de a többi nekünk jutott. Amikor feleségemmel 5-6 méter magasságban takarítottuk az ablakokat, eszembe jutott, hogy milyen nehéz lesz megőrizni egy Bartók-életművet és szellemiséget, amikor szinte senki sem vesz kezébe seprűt és rongyot rendbe tenni, tisztán tartani egy kis mennyországnyi templomot. Mert nem elég csak ünnepelni, hiszen jóval több a munkás hétköznap mint az ünnep.

Második harangszóra megtelt az istenháza. Első gondolatunk az lehetett, hogy köszönetünket, hálánkat fejezzük ki az egyházvezetésnek, az önkormányzatnak és támogató híveinknek a megszépült hajlékért, a megújult ablakokért.

Csodálatos bevonulással kezdődött az ünneplés. A Nemzetközi Szent György Lovagrendből hat lovagtársam vitte a zászlókat, utánuk az egyházi és világi méltóságok, vendégek következtek. A népviseletben megjelent bélmegyeri vendégek, a szeghalmi és vésztői énekesek az országos hírű 100 tagú Sárréti Népdalkör tagjai közül gyönyörűvé tették a gyülekezet egészét.

A „Mint a szép híves patakra...” kezdetű zsoltár szárnyalása után Léta Sándor, budapesti lelkész, szerkesztő, bibliai üzenetét hallgathattuk. Csordás Gergő hittanos bátor, határozott vallástételét figyelemmel hallgattuk. Megható volt az első úrvacsoravétele és az azt követő fogadalmtétele, amikor az egyik lovagtestvérünk által tartott egyházközségi zászló szegélyét fogva, szívre tett kézzel mondta el: Unitárius vallásomhoz, halálomig hű maradok... Az anyakönyv aláírása után egyházi áldásban részesíttem, felkötötte a zászlóra az emlékszalagot. Elekes Botond főgondnok üdvözlő szavak kíséretében átadta az Egyház ajándékát, egy Bibliát, majd Barta János egyházközségi gondnok feltűzte a mellére az unitárius egyház címerét ábrázoló jelvényt. Az emléklap és ajándék könyv átadása után Homoki Vivien köszöntötte szép

virágcsokkal, e szavakkal fejezve be: Szeresd a templomot, s egyházközségünket, Jézusunkat kövesd, s imádd a jó Istent.

Kelemen Attila, a Magyarországi Unitárius Egyház Elnökségének tagja, zsinati tanácsos, a Heltai Kft. vezetője szívbemarkoló szavakkal emlékezett nagyapjára és avatta fel a gyülekezetben 1902, a megalakulás óta szolgált lelkészek és a ma is szolgáló lelkész emléktábláját.

A Bartók Béla emlékezést a helybeli lelkész Sík Sándor Az andocsi Máriához című búcsú-versével nyitotta. Majd az egész gyülekezet énekelte Zoltáni Zsolt gitár- és ének-művész kíséretével az „Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek” kezdetű népdalt, és Balázi László Bartók Béláról szóló előadása után az „Elindultam szép hazámból” kezdetű szép népdalt.

Templomi áhítattal hallgattuk meg a vésztői és szeghalmi énekesek népdalcsokeit, Túri Kriszta, Balogh Borbála és Rebeka szólóénekeit. Dr. Bodóné Takács Ilona,

Simonné Bagdi Erzsébet és Czeglédi Edit Jobbágy Károly, Vitéz György és Simonyi Imre Bartók életét és műveit idéző verseket adtak elő. Zoltáni Zsolt gitárművész összeállítása is emelte az emlékezés színvonalát. Befejezésül Balázi László Wass Albert Dalol a honvágy / Szeretnék szántani című versét énekelte el a „Megkötöm lovamat”, legszebb virágénekünk dallamán, a gitárművész kíséretével.

A műsort Elekes Botond, a Magyarországi Unitárius Egyház főgondnokának az emléktábla-avató gondolatai követték, megköszönve az önkormányzatnak a támogatását és a kis gyülekezetnek szép, áldozatos munkáját.

folytatása a 8. oldalon

Balázi László

Unitárius Élet 7

Nagy ünnep volt...

folytatás a 7. oldalról

Várkonyi Imre, Füzesgyarmat város polgármester elismerő szavakkal szólt a lelkész munkájáról és a gyülekezet sikereiről. Lélekben megerősödvé és megújulva megyek haza ebből a szép templomból – mondotta, aztán a főgondnokunkkal leleplezték a Bartók Béla emlékére készített márványtáblát. A helyi és a budapesti lelkész bibliai szavakkal megáldotta mind a Bartók Béla, mind pedig a lelkészek emléktábláját. A Nemzeti Imádság és a Székely Himnusz eléneklése előtt a zászlóanyák emlékszalagjait Varga Andrásné presbíter asszony és Balácsi Mária tiszte-

letes asszony kötötte fel a lovagok által meghajtott zászlókra. Az egész ünnepséget a helyi, városi Tv felvette és két alkalommal is műsorára tűzte, szintúgy a szeghalmi városi Tv is. Az ünneplés tovább folytatódott egy hangulatos kisvendéglőben 90 személy megvendégelésével.

A búcsú azzal a bejelentéssel fejeződött be, miszerint október 22-én, vasárnap emléktáblát avatunk az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseit és hőstetteit megörökítve. Akivel akkor nem találkozhatunk, attól a 2007. július utolsó vasárnapi viszontlátás reménységével köszöntünk el. Ismét megáldott az Isten egy szép ünneppel, legyen érte dicsőség és hála.

Unitárius örökségünk megőrzése és a hagyományteremtés öröme

Őszinte tisztelettel és szeretettel köszöntöm a Füzesgyarmati Egyházközség hagyományos nyári találkozásának minden résztvevőjét. Ezek a találkozók többet jelentenek egy istentiszteleten való részvételnél, sajátos lelki és fizikai feltöltődést adnak mindannyiunk számára. Elmondható, hogy a hagyományteremtés sikere az életben csak keveseknek adatik meg. A jó szándék és az akarat mellett a halandó ember eszközeivel csak őszinte hittel és szeretettel végezve lehet eredményes. A siker teljesülése nemcsak azon múlik, aki kezdeményezi, kitartással, ötlettel dolgozik érte, hanem azon a közösségen, a közösség tagjain is, akik ezt igénylik, akikkel együtt lehet csak megvalósítani.

Ezt a hagyományteremtést itt, Füzesgyarmaton immáron 17 éve indította el az egyházközség lelkésze, presbitériuma és gyülekezete, amit azóta is minden év július utolsó vasárnapján megtartanak, s így unitárius és ökumenikus országos találkozóvá vált, hagyományt teremtett. A hagyományos találkozónak további lendületet adott, szinte természetes határhelyet jelentett a gyülekezet megalakulásának 2002-ben, és a templom építésének 2003-ban ünnepelt 100 éves évfordulója.

Ezen az „Alföldi búcsún” a találkozás örömét gazdagítja évről évre az alkalomhoz illő rendezvény, az ökumenikus találkozó, magyar népzenei kórusok előadása, emlékhelyavatás, kopjafaállítás, emléktábla-leleplezés, és az idei „Bartók-évben” nagy unitárius zeneszerzőnkéről való megemlékezés.

Mindannyian jól tudjuk, hogy a múltnak közösségteremtő ereje van. A múlt valós ismerete gazdagítja jelenünket, és jövőnk építésének, alakításának alapja. Elődeink, őseink, múltunk oszlopai, ők azok, akiktől létünket, unitárius hitünket kaptuk. Azok, akiket személyesen ismertünk közülük, különösen fontosak számunkra, és emléküik megörökítése éppoly fontos gyermekeink számára is.

Az egyházközség több mint 100 éves történetében ilyen az a múltat felidéző emléktábla is a templom falán, amelyen a Füzesgyarmaton szolgált lelkészek neve van megörökítve. Soraikat gazdagítja és teszi teljessé a most felavatott emléktábla azzal, hogy felkerült rá nagyapám, Kobátfalvi Kelemen István neve is, aki 1915–1916-ban szolgált itt az unitárius gyülekezetet.

Neve kevésbé ismert a magyarországi unitáriusok körében, ezért emberi tulajdonságai és lelkési munkája alapján életútjának fontosabb állomásait szeretném röviden ismertetni.

Kelemen István 1885–1957

Unitárius lelkési dinasztia gyermekeként 1885-ben született Marosszentkirályon, ami később Marosvásárhely része lett. Édesapja Kobátfalvi Kelemen Albert Marosvásárhely első unitárius lelkésze, édesanyja Szentgericzei Gál Katalin volt. A Kolozsvári Unitárius gimnáziumban érettségizett, és 1910-ben elvégezte a Kolozsvári Unitárius Teológiát. Kolozsváron és Csókfalván kezdte lelkési pályafutását, majd Erdő-

vidéken, Felsőrákoson öt választotta lelkészéül a helyi gyülekezet.

Feleségével Kisgalambfalvi Paál Irén tanítónővel három fiúgyermeket neveltek fel (István, Tibor és Attila), akik négy unokával ajándékozták meg. Az első világháború zivatarában családjával, három gyermekével menekülni volt kénytelen, így került Füzesgyarmatra, ahol 1915-1916-ban szolgált az egyházközséget.

A hívek szerették, marasztalták, de szíve visszahúzza Székelyföldre, Felsőrákosra, ahol 48 éves lelkészi munkával 1957-ben bekövetkezett haláláig szolgált egyházköri esperesként.

Elismert és tisztelt vezéralakja volt Székelyföld unitárius közösségeinek. Légátus volt nála többek között néhai Bencze Márton, a későbbi püspök, és a ma élő ismertebb lelkészek közül dr. Szabó Árpád püspök és Kolcsár Sándor marosvásárhelyi esperes is. Alakját, emberségét, hangját, jellemét 50 év távlatából is szeretettel emlegetik a faluban és Erdővidéken.

A Füzesgyarmati Egyházközség lelkészének és presbitériumának ezúton is köszönöm, hogy nagyapám lelkészi szolgálatának emléket állítva nevét megörökítették a templom emléktábláján.

Unitárius értékeink megőrzése és gazdagítása szempontjából különösen fontos az egyházközségek közösségépítő tevékenysége és közösségmegtartó ereje. Ennek része az a 3 éve elkezdett program, amit a Magyarországi Unitárius Egyház vezetése az egyházközségekkel közösen indított, mellyel az egyházközségek használatában levő templomok és egyházi épületek folyamatos felújítását végezzük.

Azt mondják, aki fát ültet, bízik a jövőben. Én hozzáteszem, hogy aki templomokat újít fel, az unitárius hittel bízik az emberekben, és hisz 438 éves Unitárius Egyházunk jövőjében. Mérnöki szemmel érdekes és megtisztelő feladat ezeket az épületeket megmenteni, régi szépségükben helyreállítani.

Ebben a szellemben kezdtük el és az egyházközségekkel közösen folytatjuk ezt a programot. Az egyház éves költségvetésének erre a célra elkülönített keretéből pályázhatnak az egyházközségek a használatukban levő ingatlanok felújítására. A pályázatok lebonyolítását, a vállalkozókkal kötött szerződések alapján az egyház tulajdonában levő, az egyház gazdasági tevékenységét segítő Heltai Gáspár Kft. végzi az egyház vezetésével kötött megállapodás alapján. A felújításokat évről évre folytatni kell, helyi önkormányzati és más, országos és minisztériumi pályázatokon való részvétellel, és az egyházközségi hívek támogatásával.

A pályázatokat az egyházközségeknek önállóan is folyamatosan kell figyelniük, és jelezniük az egyház Elnöksége felé. Az egyházi pályázatok elnyeréséhez az egyházközségek saját erőt is kell igazoljanak, ami lehet önkormányzati támogatás is. Így újultak meg egyházi pályázati keretből, egyházközségi összefogással és önkormányzati támogatással többek között a füzesgyarmati templom ablakai és a templombelső is.

Az elmúlt két évben a Budapest, Nagy Ignác utcai központi épületben levő iroda, könyvesbolt, gondnoki és vendéglakás, a pezsztentlőrinci templom és gyülekezeti terem, a Bartók Béla Egyházközség temploma, gyülekezeti terme és lelkészlakása, a polgárdi imaház esőcsatornája, a Kocsordi Egyházközség temploma és lelkészlakása, és a hódmezővásárhelyi templomtorony és lelkészi lakás került eddig felújításra. A Budapesti Egyházközség az önállóan maga által pályázott, megnyert és lebonyolított önkormányzati pályázati keretből újította fel a Nagy Ignác utcai gyülekezeti termet és konyhát.

2006-ban az Elnökség és a Heltai Gáspár Kft. irányításával a Nagy Ignác utcai központi épület udvari lépcső javítása, a püspöki iroda felújítása, a pezsztentlőrinci gyülekezeti terem konyhájának felújítása, a Bartók Béla Egyházközség alatti pince víztelenítése, a hódmezővásárhelyi templom ablakainak cseréje, és legnagyobb munkaként a debreceni lelkészi lakás és iroda felújítása van folyamatban.

Minden ilyen találkozó, mint ez a mai is, szellemi és fizikai örökségünk megőrzésének egy-egy határköve, és építőköve a jó hagyomány folytatásának. Az unitárius hagyományteremtéshez és értékeink megőrzéséhez az egyházközségek felé iránymutató és folytatandó lehet a füzesgyarmati példa. Amikor egy közösség megőriz, vagy alkot valamit, avagy másokon segít, erősebbé válik, és ez az erő tovább gazdagítja magát a közösséget és tagjait is.

Az unitárius hívek, az egyházközségek és az egyház vezetése együtt jelentik a Magyarországi Unitárius Egyházat. Csak közösen tudjuk unitárius örökségünket megőrizni, hagyományt teremtve gazdagítani, amihez a jó Isten adjon mindnyájunknak további akaratot, kitartást, unitárius hitet, békességet, erőt és jó egészséget.

Kelemen Attila

Unitárius világtalálkozó

A kétnapos eső (csütörtökön és pénteken) nem sok jót ígért szombatra, a nyolcadik Egyetemes Unitárius Találkozóra. De mondhatni a Jóisten is a több mint hétszázfőnyi hívó sereg mellett volt. Kitűnő, csodálatos időben tartották meg az idén a Székelyudvarhely melletti Szejkefürdőn a találkozót. Az összejövétel 1999 óta az egyistenhívők egyik legjelentősebb rendezvénye. A legkisebb lélekszámú magyar történelmi egyház találkozásán jelen voltak a magyarországi és az amerikai unitárius egyházközösségek képviselői is. Az esemény harangszóval, a homoródalmási fűvőzenekar kíséretében felvonuló lovas bandérium ünnepi menetével kezdődött.

„Ez a föld Orbán Balázs földje. Szejkefürdő az unitáriusok legnagyobb szabadtéri temploma. Orbán Balázs mondta, az én szentjeim azok, akik elháltak a szabadság hirdetésében, a nép jogainak védelmében. A legnagyobb székely szelleme itt van közöttünk, velünk, és arra buzdít, hogy egyházunkért, népünkért, a haladásért, az életért vállaljuk az áldozatot, és a szolgálatot” – emelte ki beszédében Kedei Mózes unitárius esperes, aki köszöntötte a határon innen és túlról érkezett híveket és vendégeket. A rendezvényen többek között jelen volt dr. Szabó Árpád püspök, főtisztelendő Rázmán Csaba, a Magyarországi Unitárius Egyház püspöke, David Keys, az Amerikai Egyesült Államok Unitárius Univerzalista Szövetsége részéről, Szász Jenő udvarhelyi polgármester. Az ünnepi istentiszteleten Lőrinczi Lajos csehétfalvi unitárius lelkész mondott egyházi beszédet, hangsúlyozva: „Számunkra szent ez a hely, mert erőt adó itt Istennek, a mi egy igaz Istenünknek jelenléte, a hasonló gondolkodású, hitű embertársainak a közössége, Orbán Balásznak a szellemisége. Azért jöttünk ma ide, mert szívünket megdobogtatta, szívünkben visszhangra talált a sámueli felhívás, ahogy a néphez szól: – Szenteljétek meg magatokat és jöjjetek az áldozatra”. Dr. Szabó Árpád püspök beszédében elmondta, hogy minden évben megemlékeznek Szejkefürdőn az unitárius nagyokra. A múlt évben a nagy székelyre, Orbán Ba-

lázra emlékeztek, a földjén, a szellemi öröksége talaján minden évben összegyűlnek a hívők. Az idén a magyar művelődés, de az egyetemes zenekultúra is Bartók Béla-emlékévet ünnepel. Ebben természetesen az unitárius

egyház méltó módon részt vesz, mert a huszadik század egyik legnagyobb zeneszerzője volt Bartók. A továbbiakban köszöntők hangzottak el Rázmán Csaba anyaországi unitárius püspök, valamint David Keys részéről. Majd átadták öt településnek (Kőhalom, Abásfalva, Firtosváralja, Oklánd, Siménfalva) zászlóit, melyet dr. Szabó Árpád

nyújtott át a települések képviselőinek. Kulturális műsor keretében népdalokat adott elő Sorbán Enikő (Homoródalmás), Aszalós Ilona (Harangláb), és Gagyfi Attila (Fiatfalva). Szavalt Csécs Márton (Szabéd), és Ferencz Boglárka (Sepsiszentgyörgy). Fellépett a szentgericei Tiboldi Néptáncgyűttes. A műsor végén Sorbán Enikő megzenésített verset énekelt. A résztvevők körmenetet alakítottak, és kivonultak a legnagyobb székely, Orbán Balázs síremlékéhez. A sírnál koszorúzásra került sor, melyet Nagy Ferenc nyugalmazott segesvári lelkész, költő két verse zárt.

Fekete B. Zoltán

A Szejkén elhangzott beszédek közül kettőt az alábbiakban közlünk

Text: 2Kor 6, 4. 9-10; Tim 1,7

Nemrégiben elhatároztuk, hogy a Szejke-fürdői találkozónkon mindig megemlékezünk valakiről unitárius nagyjaink közül, hogy értéket teremtő életük, alkotásaik, lelkesítésük, és erőforrás legyen a mai nemzedéknek egy jobb és teljesebb élet megélésére. A múlt évben Orbán Balázsra emlékeztünk, akinek a földjén, de sokkal inkább szellemi öröksége talaján minden évben összegyűlünk. A mostani esztendőt a magyar művelődés, de az egyetemes zenekultúra is, Bartók Béla-emlékévként ünnepli. Ebben természetesen az unitárius egyház is méltó módon részt vesz, mert a 20. század egyik legnagyobb zeneszerzője a mi unitárius vallásunkat választotta saját hiteként, s gyermekeit is ebben a lelki-ségben kívánta felnevelni. Kolozsváron éppen születésnapján, ünnepi istentisztelet és program keretében, adóztunk emlékének. Ugyancsak ez az év az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 50. évfordulója. Októberben Kolozsvárt és Nagyajtán fogunk emlékezni, és a mi unitárius mártírjaink előtt egy önálló kötettel róni le kegyeletünket és elismerésünket.

Ezért most másvalakiről szeretnék megemlékezni: 435-ik évfordulója van az idén János Zsigmond fejedelem halálának. Róla kell megemlékeznünk, nemcsak az unitáriusok kegyeletével, hanem a pártatlan történetírás tárgyilagosságával. Mert János Zsigmond nagyon divatba jött az utóbbi másfél évtizedben, különösen úgy pünkösdi táján, minden évben. Úgy beszélnek róla, mint az erőszakos hittérítés megtestesítőjéről, a kereszténység nagy ellenségéről. De vajon mindig így vélekedtek az országot alapító fejedelemről?

Borsos Sebestyén, a 16-ik századi krónikás így emlékezik János Zsigmondra: „Ez istenfélő és tökéletes, igaz keresztény fejedelem volt, kinél drágalátosabb királya nem volt a keresztényeknek, ki az Isten igéjének ilyen tudakozója lett volna. Ez a tanítóknak nemhogy rontója lett volna, de inkább nagy oltalmára volt.”

Az ezt követő századok történet- és emlékirói nem tudták megbocsátani János Zsigmondnak, hogy unitáriussá lett s ez rányomta bélyegét életműve és személye értékelésére. De azt az alkotmányos rendet, amelyet ő megalkotott, nevezetesen a vallás- és lelkiismereti szabadság törvényét és a négy bevett vallás rendszerét mindenik utóda tiszteletben tartotta, mert ez biztosította Erdély belső békéjét és jólétét. A 18. század azonban olyan változásokat hozott, amely a függetlenségét veszített Erdély politikai és vallási életét a Habsburg-birodalmi érdekek érvényesülésének rendelte alá. Az egyenlő jogokon alapuló bevett vallások rendszerét felváltotta a kedvezményezett, sőt az egyedüli, kiváltságjogokat élvező egyház egyeduralma, amelyet legjobban az ellenreformáció térhódítása igazolt, erőszakos templomfoglalások kíséretében. A felvilágosodás hatására végül is a század végére megszületett II. József Türelmi rendelete, amely bizonyos tekintetben helyreállította a vallások egyenlőségének a rendszerét, s

megkezdődhetett a protestáns, köztük az unitárius, egyházak külső megerősödése. Ebben az időszakban született meg, terjedt el és élte a maga életét különböző intenzitással, hol elhalványulva, hol erőteljesebb felhangon, az a mítosz, amelyik János Zsigmondot erőszakos, a még akkor létre sem jött unitárius egyház és vallás hittérítőjeként, 1567 pünkösdi szombatján, a kereszténység ellen hadsereggel támadó uralkodónak állítja be. Ez a világra szóló győzelem hozta létre aztán a csíksomlyói búcsút, mert a mítosz szerint a hitükért hősiiesen küzdöket s az értük imádkozókat maga Szűz Mária segítette. Ebben a szép és lelkesítő történetben csak az a különös, hogy az azt elbeszélő későbbi szerzők egy olyan műre hivatkoznak, amelynek egy katolikus főúr a szerzője, de amelyet soha senki se látott, és azóta sem sikerült megtalálni. Az erdélyi és magyar történetírás az 1780-as évek előtti időben egyáltalán nem tud semmit erről a történetről.

Ez a megszentelt hely és találkozó nem alkalmas arra, hogy részletekbe bocsátkozzunk, ezért most csak egy fontos dolgot szeretnék megemlíteni. János Zsigmond súlyos betegségében 1567 kora nyarán elkészítette végrendeletét. Az év július 23-ára Fehérvárra összehívta az országgyűlést, ahol királyi előterjesztésében előadta, hogy betegeskedése inti az ország sorsáról gondoskodni. Felszólítja rendeket, hogy kerüljék a meghasonlást, szakadást, amely romlásukat vonná maga után.

A végrendelet bevezetőjében hangsúlyozza, hogy „az ő országa a keresztény közösség része, és hogy soha keresztények ellen fegyvert nem fogott, csak kényszerűségből és a szükségtől hajtva védte magát és országát. Minden erejével arra törekedett, hogy előmozdítsa a kereszténység ügyét.”

Úgy hiszem mindenki előtt világos, aki halló fülekkel és értő szívvel figyelt, hogy egy súlyosan beteg és végrendeletét író fiatal uralkodót abban az időben nem a csíki katolikusok megtérítése foglalkoztatta és nem vezetethetett hadat ellenük. Egyébként végrendelete változatlan maradt és 1571-ben bekövetkezett halála után az országgyűlésben utóda, a katolikus Báthory István is hitelesítette azt.

folytatása a 12. oldalon

Dr. Szabó Árpád, püspök

A Szejkén elhangzott beszédek...

folytatás a 11. oldalról

Orbán Balázs *A Székelyföld leírása* című művében már a 19. század végén megpróbált igazságot szolgáltatni, amikor ezeket írta:

„János Zsigmond irányában igazságtalan a történelem, ... pedig ő oly magas piedesztálján áll a történelemnek, hogy onnan őt semmiféle kenetteljes gyűlölködéssel lerántani nem lehet, mert ő kétségtelenül egyike volt nemcsak Erdély legkiválóbb fejedelmeinek, hanem egyéni tulajdonai s ritka műveltsége által korának uralkodói közül egy fejjel magaslik ki.

...János Zsigmond, mint hadvezér, mint államférfi, mint a nemzeti erő és műveltség fejlesztője, mint az alkotmányos szabadság alapvetője és biztosítója, egyaránt nagy volt, s kegyeletes emléket kell, hogy keltsen minden igaz magyar szívében, mert e drága adományokat ő nagy erőfeszítéssel és bámulatosan kitartó következetességgel vívta ki s biztosította a jövőt. Pedig uralmának korszaka igen nehéz és válságos volt, az egész ország a politikai és vallási átalakulások lázában szenvedett. Hogy a szenvedélyek vulkánja ki nem tört, hogy ez országrész a politikai és vallási háborúk iszonyait kikerülte, hogy itt Szent Bertalan-éjek, szicíliai vecsernyék, eperjesi vérpadok helyett e forrongásból a teljes vallásszabadság mennyei pálmája hajtott ki: azt egyenesen a János Zsigmond nagy uralkodói tulajdonainak írhatjuk javára. Ő a tudománynak, a magyar műveltségnek nemcsak kiváló támogatója, de kultiválója is volt. Ő maga is részt vett az e korban dívott tudományos és hitvitákban, a magyar nyelvet a politikai és vallási élet minden terén ápolta, az országgyűlések magyarul tanácskoztak, magyar törvényeket alkottak. A templomok mellett mindenütt az ő kegyadományából táplált iskolák keletkeztek, a teljes sajtószabadságot legelőbb ő honosította meg nemcsak Erdélyben, hanem Európa minden más országát megelőzte ebben is, úgy, mint a vallásszabadság törvénybe iktatásában.”

Az elmondottak célja nem az volt, hogy János Zsigmondnak elégtételt szolgáltatassunk. Mindezt megtette ő maga, amikor megmentette és századokra életképessé tette a magyar nemzeti királyság eszméjét, s a világon elsőként biztosította a vallás- és lelkiismeret-szabadságot s ezzel önmagát és Erdélyt világtörténelmi jelentőségre emelte.

Ezzel szemben viszont arra szeretnénk felhívni elsősorban a hazai, de a Kárpát-medencei történelmi testvéregyházak figyelmét, hogy amikor a magunk szent dolgait erősíteni, vagy elmélyíteni akarjuk, ne úgy tegyük, hogy ezáltal mások történelmi örökségének és hitének értékét lekicsinyítsük, vagy éppen a köztudat előtt kárhoztassuk. Ez azért is fontos, mert a csíksomlyói búcsú 1989 előtt a magyar nemzeti összetartozás legnagyobb alkalmává nőtte ki magát, amelyen a mi unitárius híveink is rendszeresen részt vettek, hiszen ők is a magyar nemzethez tartozóknak tudták magukat és joggal. Akkor senki sem emlegette János Zsigmondot, most pedig, amikor nem a kommunista törvények szigora az uralkodó, hanem a demokrácia szabadsága érvényesül, el lehet mind-

azt felejtetni, s olyan eredetmítoszt harsogni világgá minden évben az elektronikus és írott média asszisztenciájával, amelyik bántja egy törvényesen elismert, ugyanazon jogokkal bíró egyház hitét és önérzetét.

Úgy hiszem, végre meg kellene értenünk, hogy nem a hitviták korát éljük, amikor egymásnak feszültek nemcsak a vélemények, de az indulatok is. Ma, a huszonegyedik század elején a párbeszédre van szükség, amikor a másság megértésén és elfogadásán keresztül, azt keressük, ami összeköti, amit közös értéként mindannyian magunkénak vallunk. Fel kell ismernünk, hogy a szabadság a felelősen megélt szeretet drága lehetősége, mert erre hívott el minket Jézus, amikor a tanítványság ismertető jegyét így határozta meg: „Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást! Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.” (Jn 13,35).

A legnagyobb tisztelettel és szeretettel üdvözlöm a hagyományos Szejkei-találkozó minden résztvevőjét, azon örömkifejezéssel, hogy a tegnap és ma két nagy élményben volt részem. Az első tegnap az Udvarhelyi Művelődési házban ért, mégpedig a Pécsi L. Dániel jelképtervező kiállításán, amikor Bartók Béla nyomában elindulhattunk a címerek és zászlók tömkelegében, hogy végre elérkezhessünk Énlakára, Firtosváraljára, Homoródkeményfalvára, Abásfalvára, Oklándra, Kóhalomba és Siménfalvára, ahol az unitárius egyházközösségek saját jelképükkel és saját zászlójukkal büszkélkedhetnek. Remélem, hogy nemsokára mind a 117 egyházközösség meglengetheti zászlaját és címerén ott díszelget a történelmi múlt.

A második élmény pár perccel ezelőtt ért, amikor dr. Szabó Árpád püspök úr összefoglalva Unitárius Egyházunk történelmét, végre nagy nyilvánosság előtt is kimondta a történelmi igazságot a csíksomlyói búcsúval kapcsolatban, mellyel szemben a történelmi igazságtalanság évek óta félrevezeti a magyarországi és az elcsatolt részek keresztény és nem keresztény lakosságát!

Megrendítően szép és felejthetetlen pillanat előttetek megszólalnom. Lelkész vagyok, sok-sok beszéd van mögöttem, s most mégis elszorult szívvel, elakadó lélegzettel állok itt, amikor először e történelmi helyen, a természet templomában szólók hozzátok. A Magyarországi Unitárius Egyház Elnöksége főgondnoki privilégiummá tette a sejkői megszólalást, de mivel Elekes Botond főgondnok úr akadályoztatva van, így engem ért a megtiszteltetés, hogy előttetek szólhatok.

Mindenekelőtt engedtessek meg nekem, hogy a Magyarországi Unitárius Egyház Elnöksége, továbbá Elekes Botond főgondnok nevében is a legnagyobb tisztelettel és szeretettel köszöntsem az Erdélyi Unitárius Egyház püspökét, dr. Szabó Árpádot, főjegyzőjét, főgondnokait, közügyigazgatóját és az Elnökség minden egyes tagját. Üdvözlöm továbbá a szervező bizottságot, nagytiszteletű Kedei Mózes esperes urat és

munkatársait, azokat a világiakat, akik mindent megtettek annak érdekében, hogy e találkozó felemelkedjen az előzőek szintjére. Üdvözlöm a találkozón megjelent tisztelt lelkészeket és családjaikat, üdvözlöm Szász Jenő polgármester urat, mint Udvarhely város vezetőjét, a megjelent egyházi méltóságokat, az RMDSZ-ben vezető tisztséget betöltő és jelenlevő képviselőket, szenátorokat, továbbá mindenkit, aki közelből és távolból eljött megtisztelni jelen találkozózat.

Én őszintén szeretnék beszélni, olyan őszintén, ahogy talán életemben még nem beszéltem, olyan őszintén, mint ahogy a füvek és a fák, a hegyek és a madarak beszélnek, akik közé oly nagyon kíváncsoztam az Erdélyből való eltávolságom után eltelt tizenegy évben.

Pontosan egy évvel ezelőtt, amikor ti itt önfeledten örvendtetek az egymással való találkozásnak, én kényszeredetten utaztam Budapestre azzal a lehangoló orvosi jóslattal, hogy még pár hónapom van az életből. Hála drága jó Istenemnek és belé vetett hitemnek, nem így lett, erre a legjobb bizonyíték, hogy ma itt lehetek veletek.

Én azt, hogy itt állok és élek, olyan nagyon nagy ajándéknak érzem, amit nem fogadhatok el viszonzás nélkül, s amikor most veletek beszélgetek, úgy érzem, nem teszek egyebet, mint törlesztek – törlesztem az adósságom, amivel tartozom annak a Valakinek, akit én alázattal Gondviselő Istenemnek nevezek, és aki az életemmel újból megajándékozott.

Ezért hát örömmel jöttem közétek, mondhatnám így is, hogy haza, és ráadásul nem jöttem üres kézzel, mert hoztam valamit a pesti körengetegből, a bűnös városból. Hazahoztam a hitemet, mint egy nagy, jó szagú meleg kenyeret, amit most szeretnék szétosztani köztetek. Hazahoztam a hitemet, hogy érdemes élni, hogy érdemes családban, még hozzá nagy családban élni, olyanban, melyben az emberek egy nyelven beszélnek, és egy nyelven imádkoznak.

Elhoztam a meggyőződésemet, hogy van egy törvény, ami így szól: semmi, ami történik veled, benned vagy körülötted, nem véletlen; hanem minden tetteid és gondolatod előidézője te és csakis te vagy; vagyis minden, még életed is attól függ, hogy milyen erős hittel próbálsz azt megélni.

Ahol a hit erősödik, ott erősödik az egyén, a közösség, az egyház.

Elhoztam a legnagyobb törvényt, a törvények királyát a Szeretetet, ami mindennek a megoldása, célja és értelme – ami itt lakik bennem, benned, mindnyájunkban, a füvekben és a fákban, a virágok illatában a kavicsokban és a hegyekben, a csillagokban, a zümmögő méhekben, a búzádra hulló esőben és a gyermekedre hulló könnyekben, az igazi dalban, az igazi csókban, mindenben, ami van, amit látsz és amit csak sejtessz, mindenben a szeretet él – mert a szeretet az maga Isten.

Szegény – mondjátok most rám –, milyen naiv és megszállott a hitével. És látom azt, aki fenyegetően dünyög magában: – Istent mer emlegetni nekem, nekem, aki annyi szörnyű kínon és megaláztatáson mentem át? Hát hol van az az Isten, aki eltúrta ezt a pokoli sok szenvedést, vagy halált? De látom azt a néhány kifényesedő szemet és kisimuló arcot is,

akik a saját lelkük halkán éneklő hangját hallják visszhangozni, amikor elsóhajtom a szót: Isten. És mindez nem más, mint egy igazi jel!

Mosolyogsz testvérem? Nem hiszel a jeleknek? Kár, nagy kár, mert már csak a Jelek és Csodák vezethetnek ki bennünket abból a sötét és félelmetes rengetegből, ahová az emberi értelem bevezetett s otffelejtett minket, ahova december 5-e süllyesztette nemzetünket.

S most te figyelj, te, aki már nem érzed jól magad a világban, aki nyugtalan vagy, ingerült, rosszkedvű, mert állandóan hiányzik valami. Te, aki Istent keresed, de Tamás-lelked jelt kíván, és csodát követel ahhoz, hogy hinni tudjon. Te – aki én is voltam valaha – figyelj ide! Tudod-e, mi a csoda?

A Csoda az, hogy élünk, hogy élsz! Nézz magadba és halgan, csendesesen mondd ki a szót: Köszönöm. – S a pillanatban, mikor ezt kimondtad, megtelsz hittel, megtelsz örömmel, megtelsz hálával, megtelsz erővel, megtelsz szeretettel: betelsz az Istennel. Ezért jöttem ide, hogy ez beteljesüljön!

És még azért, hogy a ma megtörtént kézfogásokban ne csupán tenyerünk melegsége legyen, hanem legyen benne szívünknek dobbanása is, amiből megtudhatjuk, hogy a szeretetet adni is kell, hogy kapjunk bőven belőle. Igen, adni kell mindent, mindent odaadni. Munkát, erőt, életet. Pénzt, ruhát és kenyeret. Könnyet, mosolyt, simogatást. Jó szándékot, jó akarást, imádságot, egészséget. Melegséget, élő hitet. Egységet éltető hitet, minden egyházközségeket alapítani akaró álpróféták és prédikátorok erőlködése ellenére, akik az unitárius egységet meg akarják bontani. Szeretettel mindent adni és érte semmit sem kívánni. Így kell élni. De főleg hálatelt és imádságos érzéssel, amit mindenkinek szívéből kívánok egy testvéri találkozás reményében!

Rázmány Csaba püspök

Unitárius-univerzalista teológiai szimpózium Kolozsvárott

A 2006. július 3–8. között Kolozsvárott rendezett szimpózium témája: Liberális vallásosság a változó globális társadalomban.

Ebben a címben két olyan szó is van, amitől elég sok magyar unitárius talán összevonná szemöldökét. Szokás manapság borzongani a liberális és a globalizáció kifejezésektől.

A teológiai értekezések legtöbbszörének témája az unitárius-univerzalista identitás újrafogalmazásának kihívása volt, valamint korunk morális kérdéseire vallásos választ adni, a fogyasztói társadalomban, vallások piacán „jó kínálatot” tenni és ugyanakkor ellenállni a felszínesség csábításának. A lelki természetű együttlétek, reggeli és esti áhítatok is a Honnan jöttünk? Hová tartunk? Ki vagyok én valójában? –kérdések körül mozogtak.

Számunkra az önazonosság kérdése – úgy tűnhet –, egyszerűbb választ kínál, történelembe mélyen gyökerező egyházként, de a változó világszemlélet, a globalizáció ezt a tradícióra alapuló identitást is új, néha kényelmetlen kontextusban teszi hasonló kihívások elé, mint nyugati hitrokonainkat.

De hát akkor mi is az az ICUU, mit keresünk mi ott?

Az ICUU (Unitárius-Univerzalista Nemzetközi Tanács) létrejöttének folyamatában a legjelentősebb tényező a Vallásszabadság Nemzetközi Társulata 1900-ban történt megalapítása volt, amely a 20. század végére felekezeti közeli alakulattá formálódott, legfőbb céljaként tartva szem előtt a vallási türelem megszilárdítását határokon, földrészekeken át. Ezért 1995-ben a Massachusetts állambeli Essexben az unitárius és univerzalista egyházak megalakították az ICUU-t. A tagedházak száma ma megközelíti a 30-at, a Tanácsba tömörülő egyházak, szervezetek híveinek taglétszáma pedig mintegy 500 000. Az Erdélyi- és Magyarországi Unitárius Egyház az ICUU fennállása óta eltelt tizenegy évben mindvégig tagja volt a Tanácsnak. Az ICUU-tagedházak szervezeti megerősítésében, az új egyházi szervezetek felkarolása terén a Tanács rendkívüli munkát végez. Támogatásával megerősödtek a szabadelvűség terén gyakorlatilag hagyománytalan latin-amerikai (pl. Argentína), afrikai országok unitárius vagy kisebb

részt univerzalista közösségei, illetve India és a Fülöp-szigetek egyházai. Számomra érdekes felismerés volt, hogy a szimpóziumon jelenlevő, újonnan alakult tagedházak között egyre többen keresztény gyökerűek, a világ távolosó pontjain, mint az indonézaiak és burundiak.

Teológiai szimpóziumot most második alkalommal rendeztek, öt éve Angliában, az idén Kolozsvárra esett a választás, ahová Új-Zélandtól Kanadáig, Csehországtól Dél-Afrikáig, Bolíviától Erdélyig, a nagyvilág megannyi csücskéből érkeztek résztvevők. Jelentőségteljesnek mondható, hogy a Magyarországi Unitárius Egyházat öt lelkész és a Főgondnok képviselte. Ilyen jelentős számban még a Magyarországon rendezett és nem teológiai jellegű ICUU találkozók sem erősítették idetartozásunkat! Az egyház vezetése felismerte annak fontosságát, hogy ilyen módon kerülhetünk vissza a nemzetközi unitarizmus vérkeringésébe. S a szimpózium nemcsak a teológiai továbbképzés, de kötetlen beszélgetések, erdélyi lelkésztársakkal és távoli országok unitáriusaival valódi kapcsolatát jelenthetik.

A nyitó előadást Dr. Szabó Árpád püspök úr tartotta. Az erdélyi unitarizmus teológiai alapvetésével világossá vált, a magyar nyelvterületen élő egyház identitását történelme meghatározza és erősíti.

A következő megszólaló az amerikai unitáriusok teológiai alapvetésével foglalkozott: John Buehrens, az amerikai unitárius-univerzalista egyház korábbi elnöke. Az „új kor” vallási és teológiai paradigmái; hogyan teologizáljunk; a szervezetek és mozgalmak teológiai támogatottságáról tartott nagy ívű előadást, Egy ház a reménységnek címmel.

Paul Rasor unitárius teológus professzor nemrég kiadott könyve (Hit, bizonyosság nélkül) tanulságait tömörítette – a globalizáció és szabadelvű hittudomány: teológiánk jegyei és kihívásai a modern és posztmodern a hittudományban témáról beszélt.

Dennis McCarty témája a globalizáció és a terrorizmus, mint a hittudomány modern kontextusa. Richard Boeke előadásának címe: Fideológia, a szabadelvű vallásosság társadalmi és etikai dimenziójáról beszélt. A hit és a bizalom, mint liberális vallási értékek. Diverzitás és egység a hitben kérdésre kereste a választ.

A fent említett amerikai előadók mind a hagyomány iránti alázattal szóltak, talán épp ezért engedhették meg maguknak a szigorú önkritikát. A problémák komorságát, a magas teológiát pedig humorral tették emészthetővé.

Egyik legnépszerűbb előadó Jaime DeMarcos spanyolországi unitárius volt, aki európaiként szembesül azzal, hogy az unitárius „irodalom” szinte kizárólag az amerikai és angliai forrásokból árad, s ez determinálja a teológiai hatásokat is. Pontos elemzése volt az identitásválságnak, rávilágítva arra, miért is nem lettünk a „jelen” vallása a posztmodern korban. Előadásának válaszai a kihívásra, a szabadelvű valóságosság hárompillérű szintézise: a személyközpontúság, a spirituális pluralizmus, új hangsúlyok: felszabadítás és megváltás unitárius-univerzalista értelmezései.

Derek McCullough, Új-Zéland unitáriusait fogja össze úgy, hogy a legnagyobb tisztelettel van az őshonos maorik kultúrája iránt. A déli félteke kihívásairól és tapasztalatairól beszélt, majd a kánikula az új-zélandi karácsonyt juttatta eszébe, és megtanított bennünket egy különleges, kifordított karácsonyi dalra.

Olga Flores Bolíviából jött, izgalmas életút áll mögötte. Érdekes volt hallani a latin-amerikai hagyományban kicsit idegen unitárius felekezet alakulását, identitáskeresését.

Ary Nuguho, indonéziai perspektívákról beszélt. Válaszok a vallási, politikai és kulturális valóságban. Lehetséges-e a vallásközi hidverés? Beszámolt az új felekezet alakulásának nehézségeiről, számtalan kiadványuk sorsáról. Temperamentuma és csodálatos zongorajátéka az áhítatok során, mindenkit elvarázsolt.

Jaroslava Dittrichová, cseh unitárius és pszichiáter a vallás, mint a transzcendencia és metafizika felé fordulás témában beszélt, a transzcendens gyökereink és forrásaink a racionalizmus és individualizmus tükrében, miközben gyakran Vaclav Havel gondatait idézte.

Koppándi Botond, torockószentgyörgyi lelkész előadásában azzal a kérdéssel foglalkozott, hogyan képezzük le az unitarizmus és univerzalizmus a liturgiában, a mi hagyományunkra fókuszálva. Milyen teologikumot közvetít a liturgia? Az egyik legnépszerűbb előadásban empátiát keltett a különböző kultúrájú unitáriusok számára az a dilemmánk, melyről mi magunk ritkán és túl óvatosan szoktunk beszélni: semmit sem szeretnénk elveszíteni a nagyon értékes és pótolhatatlan történelmi örökségünkben, de látnunk kell az új korszak, nevezzük azt posztmodernnek vagy éppen sajátosan kelet-európai politikai átalakulások szülte helyzetnek, egy egyre világosabban artikulálódó új igényt tár elénk.

Igen izgalmas volt az a kerekasztal-beszélgetés, melyet Léta Sándor vezetett a liturgiáról, melyen többek között azt is kimondhattuk, istentiszteleink beszéd-, prédikációcentrikusak, ezért fokozott a veszély arra, hogy azok a lelkész nárcisztikus gyakorlatává váljanak, semmint közösségi ünneppé, illetve a gyülekezeti vallomások (a nyugati gyakorlatban) a gyülekezet sebnyalogatás-versenyévé válhatnak.

Ezen a szimpóziumon erőltetett közös nevező keresésről szó sem volt, az őszinte önelemzés annál inkább lehetővé tette az egymás megismerését és az egymástól tanulást.

Nemcsak az foglalkoztatott, hogy mi közös bennünk, annál inkább: mi közünk egymáshoz, mit tanulhatunk egymástól negatív - pozitív tapasztalatok feltárásával.

Válaszokat, recepteket persze nem adott ez a szimpózium sem, inkább - jó unitárius magatartásként - a kérdésfeltevést formáztuk.

Köszönet a szervezőknek a jó előadókért és egyházunknak a támogatásért, mely lehetővé tette ezt az intenzív tanulást és a Kolozsváron töltött hetet!

Miklósi-Vári Katalin

Levél Indonéziából

A július 3-8. között Kolozsváron tartott nemzetközi unitárius-univerzalista konferencián megismertem egy mindig mosolygó fiatal embert, aki Indonéziából jött. Reggelente együtt ültünk az asztalhoz a püspökségen lévő szállásunk falatozójában. ARYANTO NUGROHO csodásan tudott zongorázni is. Egyből játszott a elébe tett kottákat. Több „istentisztelet” rögtönzött kántora volt. Beszélgetéseinkből tudtam meg, hogy kanadai unitáriusoktól tudott meg egyet s mást az unitarizmusról, az amerikai adventista mozgalomról és a krisztológia történetéről. Kiderült az is, hogy az erdélyi unitarizmusról nem tud semmit. (Eszerint a kanadai unitárius „útbaigazítók” sem.) Megígértük egymásnak, hogy megismertetjük egymással hitünk világát. Hamarosan levél is érkezett a nagyon messzi országból, amelyben 8 pontban leírja vallásuk alapjait. A többségében iszlám vallású (82%), kevés keresztény

(14%) és 2-2%-nyi hindu és buddhista környezetben gyökereit verni és megkapaszkodni akaró unitarizmus eléggé gyermekcipőben jár, de a lényeg már benne van! Érdemesnek tartottam lefordítani:

1. Csak egy Isten van, a Biblia tanításának megfelelően a neve JÁHVÉ, Ábrahámnak Istene, Izráelnek Istene. Mi Atyának hívjuk.

2. Az egy Isten küldte Jézus Krisztust, az ő arkangyalát, hogy megmutassa a világnak az ő kegyelmét, prófétai tanítását, és adjon a világnak egy tökéletes példát arról, hogy hogyan kell hinni.

3. A szentlélek az Istennek ereje és nem egy másik isteni személy.

4. Hiszünk a Bibliában, az Ó- és Újszövetségben. Elfogadjuk, hogy a Biblia legjobb tanításainak egyike a tízparancsolat, amelyik magában foglalja a hetedik napon, a szombaton való istentiszteletet.

5. Hiszünk a megváltás örömeiben, hogy lesz a halálból feltámadás.

6. Hiszünk, hogy a megváltás személyes ügy, nem függ az egyháztól vagy bizonyos vallástól. A megváltás a tiszta szívtől, a becsületességtől és a szentségtől függ. A keresztény misszió célja nem az, hogy az egész világot kereszténnyé tegye, hanem ennél több, a világot Krisztus-lelkűvé tenni.

7. Nem követünk minden hagyományt, amelyek emberek által bevezetett gyakorlatok, bibliai megalapozottság nélkül, beleértve a karácsonyt, húsvétot. (De ünnepeljük a Pesach-ot! - az Egyiptomból való szabadulás emlékűnépe, Nisan 14-én kezdődően 7 vagy 8 napon át - B.L. megj.)

8. Tudjuk, hogy a testünk a szentlélek háza, ezért meg kell tartanunk egészségesnek azt, megtartóztatva magunkat egészségtelen szokásoktól.

Távoli hittestvérünk kihangsúlyozza, hogy a különbözőségek ellenére dolgozhatunk együtt a vallásos szabadság üzenetének terjesztéséért.

Balácsi László

Gondolatok egy könyvből...

Rónaszegi Miklós Elriasztó című könyvét olvastam Szent Gellértől. Valószínűnek látszik, hogy ez a nagyszerű írás csak csalogatónak kapta ezt a címet, mert nincs semmi megbotránkoztató benne. Nagyszerű könyv, e cím nélkül is bizonyára sok olvasója akadt volna. Olyan írás, amelynek némelyik sorát többször is el kell olvasni, főként manapság, ami-

kor gondok vannak vallásos örökségünkkel, nemzeti öntudatunkkal. Utószavában maga a szerző is így fogalmaz: „Ahogy az ember visszanéz a történelmünkben, mást sem lát, mint vádló, horgas ujjakat, mást sem hall, mint eszeveszett rikácsolást: pfuj, pogány, vad, vérszomjas, eretnek, kuruc, dölyfös és persze antiszemita, fasiszta, náci... Ilyenkor felmerül a gondolat, talán nem is államalapításunkat, sokkal inkább ezeréves fennmaradásunkat kellene ünnepelni!”

Gellért püspök és egyik paptársa közt ilyen beszélgetés zajlik:

„- Mondd, Gellért atya, miért nem tanultad meg a nyelvünket?

- Góg és Magóg népe vagytok. Nyelvetek az ördögé. Megtanuljak a Gonosz nyelvén, hogy azzá legyek magam is?

- Gellért atya, miért haragszik mindenki a magyarokra? Nemcsak a tanult emberek. Hanem itt Európában minden nép és király.

- Ha kérdezed, megmondom hát... Az Egyház azért dolgozott, hogy megteremtjük ezen a földön Jézus országát... Katolikus királyokat emeltünk trónra, akik az egyház segít-

ségével virágzó államokat teremtettek... Az állam rendjét és boldogságát hoztuk a vad, pogány népek közé... És akkor jöttek a magyarok. Mindent jobban tudnak, mindent jobban csinálnak. Uralkodójuk van, szervezett társadalmuk, legyőzhetetlen hadseregük... Megérted most már?

- És egy Istenben hisznek, nem úgy, mint Európa még pogány népei. Értem. Le kell törni, meg kell alázni tehát bennünket, hogy éppen olyanok legyünk, mint minden más nép...

- A Sátán népe vagytok.

- Mi az Isten gyermekei vagyunk. Talán ezért is akar kiűzni a Földről a Gonosz.

-...nektek miért nem jó az, ami jó itt körös-körül minden népnek? Belepusztultok, ha más leszte, mint a többi.

- BELEPUSZTULUNK, HA OLYANOKKÁ KELL LENNÜNK, MINT A TÖBBI...”

Az előbbi pap egy másik pappal beszélget, akit Gellért püspök megöletett, mert nem olyan volt a hite, mint az övé:

„...elmesélem neked, amit népünk vallásáról tudnod kell... A te dolgod, hogy hiszed-e vagy sem. Először is tudnod kell, hogy hite minden népnek van és minden embernek is.

Az emberek sok mindenben hisznek. Fűben-fában, egyhangú mondókákban, imákban, tétova jelekben. Hisznek abban, hogy rossz napjuk lesz, ha bal lábbal lépnek le az ágyról, és hisznek a halottak jó vagy rossz szellemeiben. A hitüket mindenféle mesékkel díszítik, a világot földöntúli lényekkel népesítik be...

...A mi bölcseink elgondolkoztak a vizek, a lélek, a termékenység istennőjének, Istárnak, és az ég, a föld, a világmindenség istenének, Enlilnek alakján. Úgy ítélték meg, hogy az egész világ az ő nászuk. A lélek és anyag egyesülése. Nevükben is egyesítették őket, és így lett Istárból és Enlilből - ISTEN.

A mi vallásunkban Isten a neve a világmindenség erejének. Más népek is néven nevezik isteneiket és elképzelelik jóságosnak, haragvónak, aki felhőtrónuson ül, és igazságot osztogat. A mi Istenünknek neve van, de emberarcú személyisége nincs. Ő a világmindenség maga... Ennek a vallásnak nincsenek tételei, nem lehet vitatkozni vele.

-...Szavaidból azt olvasom ki, hogy létezhet hit vallás nélkül, de valóság hit nélkül soha.

- Ez nem vallás és nem is igazán hit. Ez egyszerűen az igazság. A mi

vallásunk semmi több, mint hogy Isten maga a világmindenség. Isten maga az élet. Így hát mindenben Isten nyilatkozik meg. Mi az Isten gyermekei vagyunk. Mint minden ember. A magyaroknak nincs szükségük rá, hogy Isten haragjával ijesztgessék őket. Életünket szokások és törvények igazítják. A mindenkori uralkodók gondolja, hogy betartassák azokat. A hitnek ehhez semmi köze. Vándorlásunk során sokféle hittal találkozunk, a nép lelkében sokféle hit nyomát fellelheted. DE ISTEN CSAK EGY VAN.

-...ne beszélj többet. Mert az eszemhez szólsz, de a hitemet ingatod.

-...tudd meg, hogy a magyarok már akkor ismerték a kereszt jelét, mielőtt ti elfogadtátok volna azt. Mi a kereszt? Csak az tudja megérteni, aki járt a végtelen sivatagokban, vagy eljutott az Etekői síkságokra. Nos, ha a világmindenséget akarod megérteni, két vonalat húzol. Északról Délnek és Keletről Nyugatnak. Íme, a Kereszt. Megértheted úgy is, hogy felmutatsz az égre, majd le a föld mélye felé, aztán körbemutatsz a láthatáron. Megint a Kereszt. Az Isten jele.”

Közli: B. L.

Kutyabőrért indult, Bibliával tért meg

Lógó orral tértem vissza szállásomra, a paplakra, miután nem sikerült megszereznem a családi címeres levelet egy távoli rokontól - idézi hosszú évtizedek távolából a történeteket énlakai Patakfalvi Sámuel úr, kinek személyében egy ősrégi lófő-székely család leszármazottját tisztelhetjük.

Nos, - mint meséli - tulajdonképpen nem is ő volt annyira „oda” azért a kutyabőrért, hanem Sándor nevű nagybátyja, a jómódú, pesti gyógyszerész. Ő akarta mindenáron tisztázni a nemesi származást. Sőt, ipszilont óhajtott felvenni a családnevük végére.

- Pedig hát igazán tudhatta volna, hogy az erdélyi nemesek és főnemesek - lásd például a Telekiek - mind sima i-vel írták nevüket - magyarázza Samu bácsi, akit szíves engedelmével szólítok így.

S akkor azt hiszem, éppen 1941-et írtunk - Sándor bátyám leküldött Énlakára, ahonnan származunk. Ott aztán felkerestem az unitárius tiszteletes bácsit és bemutatkoztam neki. Nagy szeretettel látott vendégül, ott is alattott. Kikereste a régi-régi, porosodó anyakönyvekből családunk dolgait. Sőt, még azt is kinyomozta, melyik Patakfalvinál van az eredeti kutyabőr. Üzent az illetőnek, aztán felkerestük. Ám a „rokon” hallani sem akart arról, hogy a nevezetes családi relikviától megváljak. Pénzt, akkor még nem is mertem ajánlani érte. S hogy bánatosan tértem vissza a parókiára, a tiszteletes úr megsajnálta. - No, hogy ne menj vissza üres kézzel - mondta - hát megkapod tőlem ezt a Bibliát.

Kezembe vettem, s a bőrkötésen ezt olvastam: „Patakfalvi család Bibliája”. Ráadásul tele volt kézzel írott családi bejegyzésekkel. Például: „Anno Domini 1790 Die 27

folytatása a 18. oldalon

Albrecht Gyula

Kutyabőrért indult, Bibliával...

folytatás a 17. oldalról

February Az oroszán jegy alatt Született 2 fertály 3 órakor György fiam”. Utána ez következett: „Anno 1791 Die 31 Julii meg holt.”

S aminek a legjobban örültem, egykori Patakfalvi Sámuel „nemes székely” felmenős hatsoros levelét is benne leltem, mely még I. Ferenc császár és király idejében, 1804-ben íródott.

Nagy boldogan hoztam fel Pestre a családi kincset, mely Szent Biblia „Magyar nyelvre fordított Károli Gás-

soltári. A francia nóták s versek szerint magyar versekre fordította Szenczi Molnár Albert.” Ez 134 oldalnyit tesz ki, kottákkal együtt.

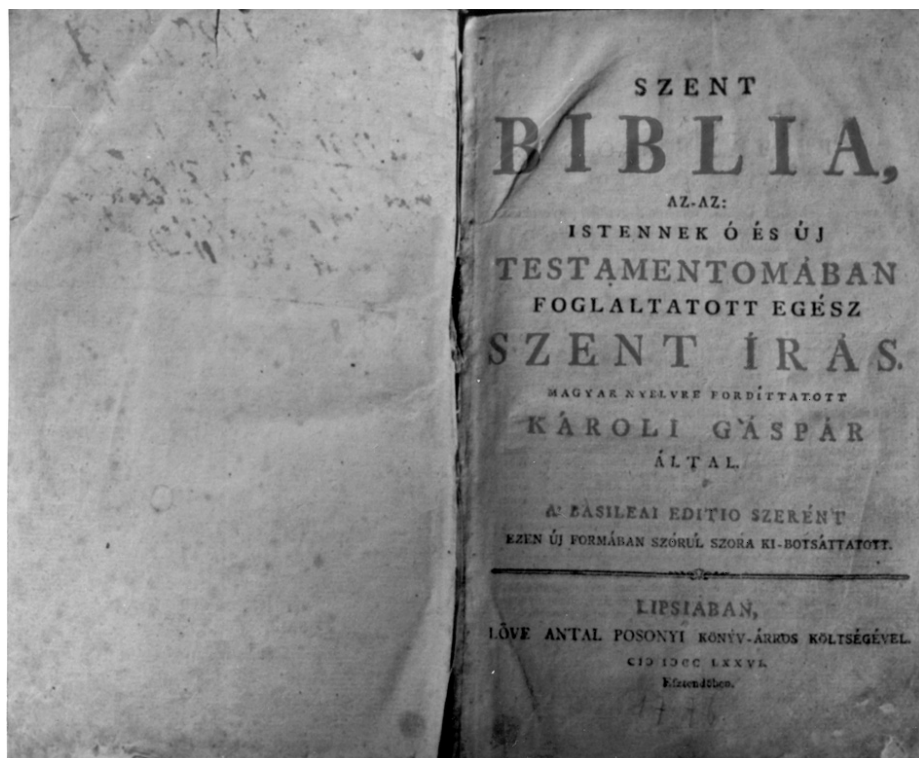
És a családi kutyabőr...?

Nos, az is megkerült. Egy ház árát adtam érte, amikor másodízben küldött megszerzésére, követségbe Patakfalvi Sándor nagybátyám. Ilyenformán, talán a világ legdrágább kutyabőre lett, de még így is alig vált meg tőle a tulajdonos. Családja majdhogy nem térden állva könyörgött neki – mert igen szegénységben éltek – csak így sikerült végül valahogy nyélbe ütni a vásárt. A pénzt természetesen Sándor bátyám adta, akinek az 1940-es évek elejétől, az Astoria szállóval szemben volt patikája. És a sors fintora: a második világháború okozta pokoli felfordulásban nyoma veszett a drága kutyabőrnek.

Ám a Biblia még megvan, gazdája ma is féltve őrzi. S mint kiderül, az igazi érdekességre már csak itthon, Pesten bukkant rá Samu bácsi: a könyv végén, a kötés dupla belső borítóján – feltehetőleg – még a 18. században, valaki rovásírással rötta tele. Számomra ezek megfejthetetlen jelek, de nagyon valószínű, hogy olyasféle titkokat rejtenek, ami írójuk szándéka szerint csak kevesek, talán kizárólag a családtagok tudomására tartozott. Egyedül azokéra, akik ezeket a „rovásokat” olvasni tudták.

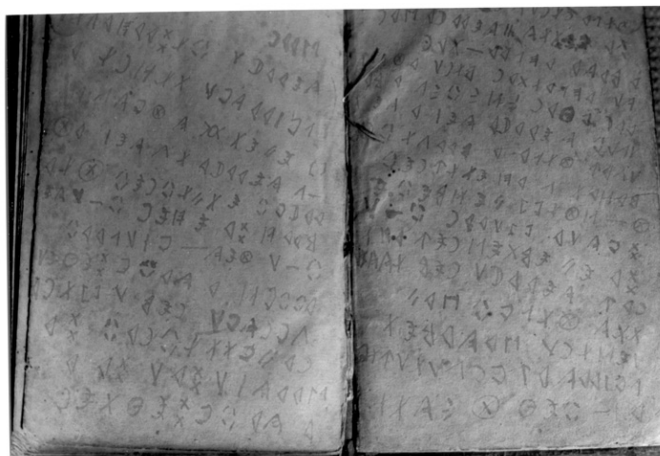
Vajon mit rejthetnek a tintával két évszázaddal ezelőtt rárótt ősi jelek?

Megfejtésük a rovásírások tudós kutatóira, értőire várnak.

pár által” és nyomtatott 1776-ban Lipszében. Éppen 271 évvel azután, hogy az első írásos feljegyzés – még 1505-ből – Patakfalvi Kelemen székbíró és a „gyorsaságos”-nak is nevezett Pétert (aki valószínűleg gyorsfutár lehetett) említi „az udvarhelyi constitutióban”.

E Biblia egyik érdekessége, hogy időrendi sorrendben elmondja a Biblia-kiadások történetét. Melyik volt az első, a második stb., és melyiket, mikor, ki adta ki. Ez az ismerető, bizony nemigen található meg a Bibliákban. Természetesen hozza a teljes Ótestamentumot is, 1028 oldalon. Majd ezután újabb különlegesség következik: „Az Ótestamentum mellé vettetett könyvek, amelyeket apokrifoknak nevezetnek”. És sorolja őket: Tóbiás Könyve, Judit Könyve, Szuzanna Könyve, Ézsaiás Könyve stb., 272 oldalon keresztül. (Apokrifnak a tételes vallások által hivatalosan el nem ismert, ősi vallási iratokot, könyveket nevezik.) A következő fejezet az Újtestamentum (370 oldal), majd a „Soltárokkal” – azaz a Zsoltárokkal – zárul a kötet. „Az úgynevezett Szent Dávid királynak és prófétának 150

Fotók: Albrecht Gyula

Gál Kelemen sírjánál

Eötvös József egyik munkájában azt írja, hogy „senkit sem törölhetünk ki szívünkéből anélkül, hogy helyén – ahol neve állott – egy sötét folt ne maradjon vissza.”

A kolozsvári Unitárius Kollégium volt diákjainak szívében sötét foltként húzódik meg annak a dr. Gál Kelemen igazgatónak az emléke, aki 1869-ben született és a dunántúli Felsőgallán 1945. február 12-én fejezte be életét.

Gál Kelemen tanári pályafutását 1892-ben kezdte és 1931-ig volt az unitáriusok nagy múltú kolozsvári kollégiumának tartóoszlopa. Pedagógiai munkásságát az 1935-ben megjelent, *A kolozsvári unitárius kollégium története* című munkája alapján két év múlva, 1937-ben a Nevelésügyi Szemlében az az unitárius Kemény Gábor mutatta be, aki a köznevelésben kimagasló munkásságáért 1948-ban Kossuth-díjat kapott. Azonban sem Kemény Gábor, sem azok, akik nagyra értékelték Gál Kelemen pedagógiai munkásságát, nem tartották szükségesnek, hogy nagy jelentőségű munkásságán túl az „ember” Gál Kelemen is bemutassák.

A Nyárad melletti Szentgericéről származó Gál Kelemen gimnáziumi tanulmányait Székelykeresztúron és Kolozsváron, egyetemi tanulmányait szintén Kolozsváron, majd Grazban végezte. 1895-ben bölcsészdoktori oklevelet szerzett, de már 1892-ben az Unitárius Gimnázium helyettes, majd 1893-tól rendes tanára volt. 1894. november 26-án kötött házasságot Fekete Pál nyugalmazott városi tanácsos Ilona nevű lányával.

Benczédi Pál az Unitárius Közlöny 1945/2. számában Gál Kelemenre emlékezve elmondja, hogy a grazi egyetemen töltött 3 félévi tanulmányi ideje alatt a német irodalommal ismerkedett meg. Bár szaktárgyai a latin, a német, a görög és a magyar nyelvek voltak, doktori fokozatot mégis bölcsészettől és annak melléktárgyaiból, esztétikából és nevelésből szerzett. Hogy gimnáziumi és egyetemi tanulmányai hogyan zajlottak, nem tudni. Tanulóéveinek viszonyáról csak nagy munkája, *A kolozsvári unitárius kollégium története* című könyvének alapján következtethetünk. Mint tanár – írja Benczédi Pál – hivatását teljes komolysággal fogta föl. Az iskolát magas színvonalon tartotta, vállalva akár a népszerűtlenség kockázatát, akár a meg nem értők bírálatát. Nagy munkaerejére és készségére jellemzően, nyugalomba vonulása után írta meg legjelentősebb munkáit: 1935-ben *A kolozsvári unitárius kollégium története*, 1936-ban *Kilyéni Ferencz József unitárius püspök élete és kora*, majd 1938-ban *Jakab Elek élete és jellemrajza* című munkákat.

Tanulmányait az egyházi lapokon túl az Erdélyi Múzeum, az Erdélyi Irodalmi Szemle, az Erdélyi Tudományos Füzetek, a Nevelésügyi Szemle, az Egyetemes Philológiai Közlöny, a Pásztortűz tette közzé. Napjainkban a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon méltatta sokoldalú irodalmi munkásságát.

Pedagógiai és irodalmi munkássága elismeréséül 1917-ben II. o. polgári hadi érdemkeresztet (Unitárius Közlöny, 1917., 61. old.), 1941-ben pedig tanügyi főtanácsosi (Unitárius Közlöny, 1941., 98. old.) címet kapott.

Gál Kelemen életének utolsó szakaszáról Benczédi Pál közölt rövid tudósítást az 1947. évi Erdélyi Unitárius Naptár 52. oldalán. E szerint Gál Kelemen szíve 1945. február 12-én szűnt meg dobogni Ernő nevű mérnök fiánál. A háborús idők miatt porhüvelyét nem lehetett hazavitetni Kolozsvárra, hogy ott a házsongárdi temetőben pihenjen korán elhunyt kislánya és felesége mellett.

Kelemen Lajos, aki Gál Kelemen igazgatói működése alatt volt a kolozsvári unitárius kollégium kezdő tanára, 1951. szeptember 4-én öccséhez írt levelében a Gál Kelemen vejétől, Tóth Kálmántól, az Egyetemi Könyvtár aligazgatójától nyert információ alapján azt közli, hogy Gál Kelemen családjával 1944 őszén a front elől Ernő fiához, a Dunántúlra menekült. Itt Komárom megyében két front közé szorultak, s itt egy faluban halt meg. Kelemen Lajos szerint Gál Kelemennek régtől fogva súlyos érzelmeszedése volt és végeredményben ennek esett áldozatul.

Eötvös Józsefre utalva, Gál Kelemen 61 évvel ezelőtti eltávóváása sötét foltot hagyott maga után, mind az erdélyi, mind az ott tanult, de a mai Magyarországon élő – a múlt tiszteletében felnőtt – unitáriusok emlékezetében. Ezt a sötét foltot kívánta megszüntetni a Magyarországi Unitárius Egyház azzal, hogy

Léta Sándor és Kelemen Miklós lelkészek, utóbbi felesége társaságában felkutatta Gál Kelemen tatabányai temetőben levő sírját azzal a szándékkal, hogy miként a budapesti temetőben nyugvó nagynevű, de utódokkal már nem rendelkező unitáriusoknak sírját, úgy Gál Kelemenét is gondozza.

Gál Kelemen kövel borított nyughelyét jól olvasható fölirattal, az említett temető központi helyén találtuk meg, meglehetősen elhanyagolt és gondozatlan állapotban. Nem tudjuk, hogy a már említett Ernő nevű fiának élnek-e, és ha igen, hol élnek leszármazottjai? Szeretnénk velük is kapcsolatba lépni, hogy együtt ápoljuk annak a Gál Kelemennek emlékét, akiben ma is egyházunk egyik oszlopát értékeljük. A sírról készült kép nyughelyéről készült.

Kelemen Miklós

Nadler Herbert (1883–1951)

A lap mostani számában a Budapesti Állatkert egykori unitárius igazgatóját mutatjuk be.

Az angolszász eredetű Nadler Herbert Budapesten született 1883. május 13-án gyógyszer-nagykereskedő családban. Az érettségi vizsga letétele után a Képzőművészeti Főiskola festészeti szakára iratkozott be, ahol két esztendőt töltött el a festészet elsajátításával.

1905-ben gr. Battyáni Ervin bögötei (Vas megye) uradalmában a gróf személyi titkára, majd számtartója volt. Mint ilyen részt vett a gróf – rövid ideig működő – szociális jellegű „szabad iskolája” létesítésében. Miután a grófi birtok 1916-ban feloszlott, a kapott végkielégítés megvetette Nadler jövőjének alapját. A grófi birtokon belekóstolt a vadászat szépségeibe, közvetlen kapcsolatba került a természettel, az állatvilággal és itt hódolhatott először nagy szenvedélyének, a vadászatnak. A bögötei végkielégítés egy részéből vadászterületet bérelt a Fogarasi- és a Máramarosi-havasokon, s idejének nagy részét a havasokon töltötte el.

1929-től 1948-ig a Budapesti Állatkert igazgatói tisztségét töltötte be. Amint Fodor Tamás a Nimród című vadászati szaklapban írta, (1933. máj. 226. old.) Nadler nem volt állatkerti szakember, de jól ismerte az állatokat. Megnyerő modorával és az emberekhez értő magatartásával hamar megnyerte az Állatkert régi és tapasztalt munkatársait. Minden esztendőben megfordult Európa valamelyik nevezetesebb állatkertjében és az ott szerzett tapasztalatokat fölhasználta a Budapesti Állatkert fejlesztésére. Így ő bővítette a ragadozóházat, vezettette be a melegvizet a „vastagbőrűek” házába, s több technikai újításával biztosította az Állatkert korszerű működését. Naponta megfordult az állatkert minden pontján. Figyelte az állatokat s hazánkban elsőként ő végzett „állatmagatartási” megfigyeléseket, és elsőként tanulmányozta a különféle vadfajok szaporodási biológiáját. Ennek eredményeképpen tudta a vadállományt egyfelől szaporítani, másfelől tudott más állatkertekkel cserepartner viszonyt fönntartani. Mint az Állatkert igazgatója szoros kapcsolatba került a természettudományi élet legjelentősebb képviselőivel. Így többek között az afrikai vadász-kutatóval, Kittenberger Kálmánnal.

Nadler nemcsak kiváló állatismerő volt. Ismereteit igyekezett továbbadni, főleg az Állatkert Természet címet viselő lapjába, mely az állatkert zoológiai, vadászati és halászati lapjaként szolgálta az intézmény népszerűsítését. E lap célját Nadler így fogalmazta meg: „művelje és fejlessze az élő természet szeretetét és terjessze a természet ismeretét”. Nadler a lapot 1944 végéig szerkesztette. A benne megjelenő írások közölték a biológia minden elméleti és gyakorlati eredményét. Tudósítottak a növényvilágról, a vadászatról és az állattani érdekességekről. A lap képanyagát Vadas Ernő fotóművész fényképei, Verényi Elemér festményei és Schell József

rajzai képezték. Nadler nagy érdeme volt, hogy a lapban megteremtette a Magyar Vadásztrófeák Tárat azzal, hogy fényképes beszámolókat közölt a kiállítások anyagáról.

Hazánkban már 1871-ben megrendezésre került a Nemzeti Lovarda épületében az első nyilvános agancskiállítás és 1881-től már érvényes lett az a gyakorlat, amely az agancsok sorrendjét a hossz- és körmérték összeadása alapján döntötte el. 1937-ben Nadler az agancsbírálatra új képletet állított föl, mely – részben – napjainkban is érvényes.

A II. világháború romba döntötte a Budapesti Állatkertet is. Nadler az elsők között vett részt annak újbóli fölépítésében. 1948-ban történt nyugdíjba vonulásakor a Természettudományi Múzeumra hagyta gazdag trófeagyűjteményét, 800 darab preparált vadkoponyáját. 10 vaddisznó- és medvebőrt, egy kitömött medvét, 6 siket- és nyírfajdot, valamint gazdag könyvtárát.

Nadlernak nagy érdeme volt, hogy vadászatairól „élménynapló”-t vezetett, melyekből ismertté vált kimagasló szakértelme, mérhetetlen türelmű kitartása, akaratereje, ügyessége és gyakorlottsága. Múltbeli tapasztalatait leányfalui házában formálta irodalmi alkotásokká. Élete utolsó szakaszában tapasztalatait – pipázás közepette – feleségének diktálta gép alá. Ezek egy része könyv alakban is megjelent. Így 1926-ban *Cserkészeten és lesen Nagymagyarországon*, 1935-ben *Fogoly vadak között*, 1937-ben *Vadásznapok, vadászévek*, 1943-ban *A Keleti és Déli Kárpátokban* című munkája látott napvilágot. Elkészült, de kiadatlanul maradt munkája *A Bakonyból a Kárpátokba* címet viseli. 30 kötetnyi vadásznaplója 3000 vadásznapot örökített meg. Cikkei jelentek meg a *Természet* és a *Nimród* című folyóiratokban.

Nadler a hazai vadászat és a mezőgazdaság fejlesztése körül szerzett érdemei elismeréseként 1942-ben „gazdasági főtanácsos” címet kapott. Nevét két vadásztársaság vette föl. 1989-ben tiszteletére a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztálya és a Fővárosi Állatkert és Növénykert az állatkert területén szoboravatással egybekötött ünnepi ülést rendezett. (Ezen jelen volt e sorok írója is.)

Nadler mellszobra László Péter szobrászművész dicséri. Születésének 100. évfordulóján a Nimród című lap „emlékszámot” jelentetett meg.

Koltár Károly a Nimród 1983. májusi számában Nadlert így jellemezte: „a vadászat művészetének volt megismerője. Ismerte az erdőt, a mezőt, a vadakat. Tisztában volt azok életével, szokásaival. Amit csinált, azt komolyan vette és meg is örökítette élménynaplójában. Életével és munkásságával úgy a tudományos, mint az egyházi életnek mintaképpül szolgál”.

A Budapesti Egyházközség halotti anyakönyve szerint halálát tüdőgyulladás idézte elő. A Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra, a gyászszertarást Szolga Ferenc lelkész végezte.

Kelemen Miklós

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Egyházközségünk életében örömteli események zajlottak le:

A Perczelné Kozma Flóra Nőszövetségünk megalakuló ülése óta első alkalommal június 18-án tartott önálló közgyűlést, mely alkalommal Nőszövetségünk tagjai terveikről és majdani közös tevékenységeinkről tárgyaltak.

Gyülekezeti termünk felújítása befejeződött. Teljesen megújult a vizesblokk a mellékhelyiségekkel. Szép tiszta gyülekezeti termünkben helyeztük el a Szinte Gábor festőművész által egyházközségünknek adományozott Bartók Béla-festményt.

Június 18-án megkereszteltük Kovács Levente és Lukács Mónika Réka nevű kislányát.

Június 25-én megkereszteltük Pávai István és Kádár Natália ikerkislányait, Zselykét és Borókát.

Augusztus 13-án megkereszteltük Spenik János és Szabó Annamária, Judit nevű kislányát.

Július 22-én egyházi megáldásban részesítettük Hortobágyi Péter és Gyarmathy Beatrix házasságkötését.

Sajnos egy temetési szertartásra is sor került: június 26-án utolsó földi útjára kísértük és örök nyugalomra helyeztük Böde Sándorné Keresztes Zsuzsa 92 évet élt testvérünket.

Léta Sándor

Sepsi-Kovács Éva, a Bartók Béla Unitárius Egyházközség gondnoka áldozatos munkája és közbejárása következtében a Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium visszakaphatta történeti zászlóját. Az Erdélyi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa az alábbi levélben köszönte meg e nemes segítséget:

Tisztelt Főtanácsos Asszony!

Az Erdélyi Unitárius Egyház legfőbb végrehajtó testülete, az Egyházi Képviselő Tanács f. év júliusi ülésén nagy meglepetéssel vette tudomásul, hogy hazakerült az Iparművészeti Múzeumban a 2005. esztendő folyamán restaurált zászló, a Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium büszkesége.

Az Egyházi Képviselő Tanács elismeréssel vette számba a magas szakmai és emberi erőfeszítéssel elvégzett munkát. A testület ugyanakkor fejet hajtott a restaurálást lehetővé tevő áldozat előtt is, amelyet Ön az anyagi háttér biztosításáért személyesen hozott meg a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma alapjait elérendő, s amely összességében meghaladta a 2 millió forintot.

Mindezekért az Egyházi Képviselő Tanács határozata alapján kérjük, fogadja őszinte köszönetünket és nagyrabecsülésünket. Isten áldja meg életét erővel és egészséggel, hogy munkáját sokáig végezhesse Unitárius Egyházunk és nemzeti örökségünk értékeinek megőrkítése érdekében.

Kolozsvár, 2006. július 25.

*Atyafiságos üdvözléssel és hittestvéri szeretettel,
Dr. Szabó Árpád püspök
Győrő Dávid előadótanácsos*

Debreceni verselés

Július 2-án a Debreceni Egyházközség rendhagyó szertartásrendet tartott. Ez alkalommal nem volt meghívott előadónk, nem a nagyvilág dolgairól akartunk tájékozódni, hanem egymásra voltunk kíváncsiak. A befele építkezés nélkül nincs egészséges közösségi élet. Ezért mi most lelkünk eddig rejtve maradt kincseit osztottuk meg egymással: vers-kommuniót tartottunk. A gyülekezet tagjai, amennyiben kedvük volt hozzá, kiválasztották legkedvesebb versüket, vagy éppen azt, ami a leginkább hatott rájuk az utóbbi időben és elhozták ebbe a közösségbe. Vagy harminc vidám, elgondolkodtató, filozofikus, vagy éppen hitvallásszerű költeményt, néha saját verset hallgathattunk meg. Soha még ilyen meghitt hangulat nem kerekedett templomunkban, csak azt nem értjük, korábban hogyan tudtunk ilyenfajta találkozások nélkül élni, közösséghez tartozni. És micsoda ráadás volt erre a ven-

dégség, melyre dr. Kozák Miklós hívta meg a gyülekezetet! Gondosan kiválogatott alapanyagokból fantasztikus malacpörköltet főzött az udvaron felállított üstben. Köszönjük Miklósnak és minden résztvevőnek a lelki, szellemi és testi táplálékot! Folytatás következik!

Miklósi-Vári Katalin

Így élünk és dolgozunk Füzesgyarmaton és a „Gyula és környéke” szórványgyülekezetben

Ez a nyár az ez évi álmaink, terveink első félidejének megvalósulását hozta el. A Bartók-emlékév kapcsán felújított templombelső felavatása, a Bartók-emléktábla és a lelkészek emléktáblájának leleplezése, valamint Csordás Gergő hittanosunk konfirmációja – ahogy az ünnepségen megjelenő és felszólaló polgármester fogalmazta – valóban a város és környéke ünnepe volt, ahonnan ő (mint talán sokan mások is) lélekben megújulva távozik el. Valóban, az Isten megáldotta fáradozásainkat. De megállni nem lehet, esetleg csak egy kicsit lazítani, mert a második féldió hamar itt van. Október 22-én, a vasárnap újra unitáriusokról fog szólni a városkánkban és Észak-Békés megyében. Akkor az 1956-os forradalom és szabadságharc fél százados évfordulóján is márványtáblát avatunk az igazi 56-os hősök emlékének, útját állva a történelemhamisítóknak és önjelölt álhősöknek, a felejtésnek és feledtetésnek. De lássuk, hogy mivel is irtunk történelmet az eltelt időszakban kis egyházközségünkben:

Június 15-én, még az évvárás előtt a Da Vinci kódról készült film bemutatója után a három felekezet lelkésze elmondta véleményét a filmről, és válaszoltak a nézők által feltett kérdésekre. Én, többek közt, a hitvallás, az évezredes dogmák magyarázata helyett a The Inquirer egyik számából idéztem, ami teljesen aláhúzta az én véleményemet. Ez az angol és ir unitáriusok és szabad keresztények lapja, mely igazán nem vádolható konzervativizmussal a hit dolgaiban, így írt: „a film népszerű lesz és a pénz fog folyni. Lehet, hogy társulni fogunk azoknak a százaikhoz, akik a könnyben említett helyeken túráznak, de mielőtt megvásárolnánk a feliratos pólokát, hadd utaljunk az értékekre és abszurdításokra, mert ez pocsek (szemét) kaja a történelemnek, pocsek kaja az irodalomnak és pocsek kaja a gondolatnak”.

Június 24-én helybeli klubunkban műsoros összejövetelt tartottunk.

Június 30-án Bélmegyeren a békéscsabai testvérklubbal együtt volt műsoros délutánunk.

Július 1-jén megkereszteltük Csordás Gergő hittanost, aki konfirmálni készül, de családi körülmények okán nem részlehetett ebben a szertartásban.

Július 9-én feleségemmel részt vettünk Váncsodon, a református gyülekezet (amelyikkel kiváló kapcsolatokat ápolunk) temploma építésének 200. évfordulóján és az azt követő szeretetvendégségen.

Július 15-én Mezőkovácsházán, mintegy 300 résztvevő előtt feleségemmel szerepeltünk a megye kórusainak, műkedvelő csoportjainak találkozóján.

Július 23-án köszönettel visszaadtuk a Vadásztársaságnak a termet, ahol közel két hónapon tartottuk istentiszteleteinket, amíg folyt a templomunk belsejének és ablakainak javítása. Délután a Borostyánkert Idősek Otthonában tartottunk hangulatos istentiszteletet.

Július 27-én mutatta be a Füzes TV és a szeghalmi városi TV az általunk összeállított emlékműsort, amit a szégyentel-

jes trianoni diktátum ratifikálásának 85. évfordulójára készítettünk híveinkkel, fiataljainkkal és dr. Nagy Levente, Marosvásárhelyről áttelepült patikussal. Óriási visszhangja volt az összeállításnak, amit a következő vasárnap délután mindkét város televíziója megismételt. Ilyeneket is tudnak az alföldi unitáriusok!

Július 29-én Darvason hatalmas részvét mellett elbúcsúztattuk ifj. Fülöp György 19 éves testvérünket. Megrázó tragédiában (autóbalesetben) veszítette életét az egykori tanítványom, Gyurika. Bár nem tartoztak egyházunkhoz, minket kért meg a család a szertartás végzésére. Fájdalmas volt egy kettőtört élettől végbúcsút venni. Pihenjen csendesen!

Július 30-án ünnepelt a városunk és a sok más helyről érkezett az unitárius búcsúnkon.

Augusztus 6-án megkereszteltük drága kis unokánkat, Balogh Tamás és Balogh-Balácsi Zita elsőszülött gyermekét, aki a keresztségben a Gergő Dániel nevet kapta. Kérjük a mindenható Istent, hogy áldja, védje és segítse a szép kis családot hosszú, boldog életben keresztül.

Augusztus 10-én, a helyi strandon rendezett nyugdíjasklubok találkozóján, mintegy 250 jelenlévő előtt, szerepeltünk dalárdánkkal és a saját műsorunkat is előadtuk feleségemmel.

Augusztus 11-16 között erdélyi körúton voltunk. Részt vettünk a szejkei világtalálkozón, majd két csoportra oszlottunk, mindkét csapat közel 2000 km-es úton gyönyörködhetett Erdély szépségében.

Augusztus 20-án megemlékeztünk ünnepi istentiszteleten az államalapításról, virágokat helyeztünk el a templomkertünkben lévő honfoglalási emlékműnél. Dél előtt jelen voltam a városi megemlékezésen, a Polgármesteri Hivatal dísztermében tartott ünnepi ülésen.

A mi megemlékezésünk együtt volt a „Jótevők Napja” keretében megtartott Zs. Nagy Lajos Hunor Emlékalapítvány díjkiosztójával, amely alkalommal 27 középiskolás, főiskolás és egyetemista vehette át a Kuratórium által odaítélt különböző összegű díjakat és emléklapokat. Az istentisztelet után a temetőben, az alapítvány névadójának sírján elhelyeztük az emlékezés virágait. Kívánunk fiataljainknak sikeres, eredményes iskolai esztendőt.

Lassan elfut a nyár. Emlékezetes eseményeket jegyezhet fel kis közösségünk e nyárról is. Legyen hála és köszönet a gondviselő Istennek mindenért, és azoknak az embereknek, akik önzetlen támogatásukkal mindig a segítségünkre sietnek, ha valami szépet és jót kell tenni.

B. L.

Velünk az Isten a közös úton

Kivülállónak, vagy a hétköznapi embereknek olybá tűnhet, hogy szerencsés emberek vagyunk, s a szerencsét magunk kovácsoltuk, pedig ez csak a külső látszat.

Itt jóval többről van szó.

A megfáradt és megapadt nagy múltú történelmi egyházaink sem biztos, hogy érzékelik mindazt a lelki adományt, amit az egyszerű hívő emberek megtapasztalnak. Őszintén megtapasztalhattuk a beregi unitárius szórványban, hogy Isten az egyetlen, igaz jótevőnk, s az Ő lelke munkálkodik közöttünk. Ezért kérjük továbbra is pünkösöd elmúltával lelki adományait, hisz jól tudjuk, hogy lényegében minden lelki adomány azért adatik, hogy segítsen és támogasson bennünket, győzze le gyengeségünket az erények gyarlóságával. Ezáltal válhatunk Jézust követő keresztény emberré Isten és embertársaink szolgálatára.

Ilyen isteni adomány által megvilágosodott pillanat és Isten dicsőségére elindított folyamat volt mindaz, ami 1975 pünkösödje óta történt itt, a beregi végeken. Hosszas küzdelem után ráébredtünk arra, hogy csak úgy haladhatunk hitünk szerint Jézus követésében, ha életünkben a lelki élettel összhangban fontos szerep jut a közéletiségnek is. Az alakulásunk óta eltelt 30 év alatt azon munkálkodtunk, hogy közös lelki és szellemi értékeinket tegyük közkinccsé. Ez a törekvés érezhető a nagypénteki passió beregi meghonosításában, az unitárius emlékhelyek kialakításában, mind Vásárosnaményban (Balázs Ferenc- emléktábla, Orbán Balázs- emlékoszlop, Kriza János-kopjafa, az 1956-os márványtábla, az utcanévek adása: Bartók Béla, Heltai Gáspár, Orbán Balázs, Kriza János), mind Tiszaszalkán (Balázs Ferenc- emlékház, utcanévek: Bartók Béla, Balázs Ferenc), mind Debrecenben (a debreceni disputa, a beregi szórvány és Arany Tamás emléktáblái), mind Nagyváradon (a váradí disputa emléktáblája a helyi unitárius templomban), valamint a Partium folyóirat megjelenítésében és a beregi cigányság körében a Dandos Gyula Cigányegylet életre hívásában és működésében is Isten segítő erejét érezzük.

Ténykedésünk során sokszor tapasztaltuk, hogy önmagában az ember gyakran megosztott: az értelem megosztott az akarat által, az akarat a szív által, a szenvedések, vágyak, gondolatok, belső betegségek fokozzák ezt a megosztottságot.

Isten igen fontos adománya, amit missziós munkám során tapasztaltam – a bölcsesség. Unitárius hitünk keresztény volta által rájöttem, hogyha bölcsen dönt az ember, akkor Isten segítségével vissza tudjuk állítani az egységet az értelem, az akarat, az emlékezet és a szív harmóniáját. Több évtizedes munkálkodásunk során ez segített abban, hogy az emberi dolgokat az isteni szabá-

lyok szerint ítéljük meg. Az értelem ajándéka pedig megérteti velünk magát Istent. Mindezt gyülekezeti életünk 30 éve alatt tapasztalhattuk meg akár Aranyosapátiban, akár Mezőladányban, vagy Vásárosnaményban hirdettük Isten igéjét, illetve szolgáltuk a közéletet. Bizton állíthatjuk, hogy lelki és szellemi nyomokat hagytunk közéletiségünk és hitéletünk által a beregi térségben. A beregi unitárius szórványból kinövő szabadelvű protestáns kör és a Balázs Ferenc Népfőiskola tevékenysége révén a keleti országrészben is erősítettük azonosságtudatunkat és az örök reformációba vetett hitünket. Hiszünk abban, hogy elsősorban ez a térség tudja felmutatni a sajátos, egyedi lelki és szellemi értékeinket.

Küzdelmes szolgálatunk során megtapasztaltuk, hogy állandóan meg kell újulnunk, amihez istentiszteleteinken, imáinkban és áhítatainkban az Isten-élmény mély, belső megélése szükséges. Ehhez persze személyes, közvetlen viszony kialakítására kell törekednünk Istennel. Ezt tapasztalhattuk a legutóbbi karácsonyi ünnepek körében, ahol a hagyományok szerint zajlott minden a beregi unitáriusoknál. Szép számmal jelentek meg a gemzei és naményi fiatalok is az istentiszteleten, akik jövőre betlehemes játékokkal készülnek karácsonyra, mivel ez is hagyomány a beregi szórványban. Őszintén reméljük, hogy a presbitérium mellett a Dandos Gyula Cigányegylet és a helyi kisebbségi önkormányzat is támogatja törekvésünket, mivel az egyesületi és az önkormányzati elnök is unitárius.

A presbitérium újrateremtési programjában a nagycsaládok látogatását, házi istentiszteletek tartását szorgalmazza, hogy minél több családtagot vonhassanak be a lelki és közösségi életbe. A cigányság felfogásában lévő családközpontúság mindannyiunk számára példamutató lehet. Erről már bővebben írtam egy előző cikkemben. A pasztorációs munkában ezt alapvetően figyelembe kell venni a lelkészeknek. El kell mennie a cigány nagycsaládokhoz, beszélgetni, imádkozni kell velük, jobban meg kell ismernie őket, mert ha érzik a lelkész kö-

folytatása a 24. oldalon

Felhős Szabolcs

Velünk az Isten...

folytatás a 23. oldalról

zelségét, érzik Isten közelségét is. (Az új presbitérium megválasztásában is észlelhető ez a családcentrikus szemlélet.)

Ami a hitoktatást illeti, figyelniük kell a kulturális értékek ápolására és ezeknek a hitoktatásba való bevonására, mert ez megoldást jelenthet a cigányok helyes hitoktatásához. Úgy kell viszonyulnunk hozzájuk, hogy az évszázadok során belénk ivódott előítéleteket le kell vetnünk és tiszta lappal elindulni az úton, amely a cigányoknak nemcsak hitbeli fölemelkedését, de a társadalomba való integrálását is elősegítheti. Mindebben igen fontos a mi közeledésünk, nyitásunk. A teljes értékű munkához szükség van mind szociális, mind pedig lelki segítségnyújtásra is. Figyelembe kell venni kulturális igényeiket, a hittananyag különleges előadásával, átadásával, mert így a cigány fiatalok nem veszítik el identitásukat. Érezniük kell, hogy amit elsajátítanak, érték, kincs. Az is nagyon fontos, hogy közülük való hitoktató és egyházközségi vezetőség legyen, hiszen empatikusabban tudják megélni az egymással való mindennemű kapcsolatokat. Nem elsősorban hittani tételek tanítására, hanem az élő hit továbbadására van szükség. A cigány fiatalok más kódban beszélnek, más kódot értenek meg, mint mi. Onnan kell kiindulni, ahol most tartanak. Ehhez is misszionárius lelkület szükségeltetik.

Mindent összegezve a közéletiség mellett megjelennek a polgárosodás csirái a magánéletükben is. Észlelhető ez a rendszeressé váló hitéletben, templomjárásban, a lakásokban kifüggesztett unitárius falinaptárak, fényképalbumok a keresztlőről, esküvőről, temetésekről, vagy a sütés-főzés a szeretetvendégségekre. Mindez összefügg a családok unitárius hitéletével. Az én szememben (laikus gondolkodásom szerint) nagyobb imádság embert elvezetni a jászoltól, a semmitől az asztalig, mint erőltetetten megimádkoztatni, fohászoktatni. Nagyobb imádság a koszból, az alvégről bevezetni a közéletbe, a városi ünneplő tömegbe vinni a cigány fiatalokat, mint a templomok padjaiba kényszeríteni. Természetesen ez is fontos. Mindebből talán érthető, hogy az egyházi ténykedéseinkben nagyobb szerepe volt a szociális töltetnek, mint a vallásinak. Szívem szerint Istennek kedves a települések peremén évszázadok óta bűnbe, szennybe gettózott, megvetett és utált cigányságot itt a maga fészében a közös nevezőre hozó istentiszteleten a jézusi szeretet ürügyén összetalálkoztatni, elkeverni meleg, bensőséges ünnepi hangulatban a húzódozó többségi magyarsággal. Mindezt talán sikerült többéves missziós munkával elérni, s a beregi unitárius cigányság elindult mára a lelki és szellemi kiemelkedés útján.

A beregi szórvány lelki és szellemi továbblépés szép példája az Unitárius Alkotók Társasága (UART) kibonta-

kozása eddigi törekvéseink gyümölcséeként. Hitünkhöz hű, illetve azzal szimpatizáló költők, festők és zenészek tömörültek az UART-ba, akik elsősorban keletről, vagy egyenesen a beregi unitárius szórványból indultak: Ószabó István, Dusa Lajos, Vári Zsolt, Lakatos László, Torkos Matild. Az UART vezetősége is a szórványból került ki: Felhős Szabolcs, Néző László, Biró Albert. Terveink közt szerepel a kiállítások szervezése mellett a dunafüredi alkotótábor beindítása és egy unitárius évkönyv újraindítása.

Hogyan tovább? Mindenekfelett legyünk a békesség követői! Mivel pedig az ember szoros kapcsolatban van a teremtéssel, alkotóan képes rá hatni, ezért nem csupán saját érdeke, de szűkebb és tágabb környezete haszna is, ha keresi a békét és minden tőle telhetőt megtesz, hogy alkalmas legyen a felülről jövő krisztusi béke befojadására és továbbadására.

Minden keresztény arra hivatott, hogy a béke embere legyen. Olyan ember, aki békében van Istennel és önmagával, így mások felé is sugározza ezt a békét.

A béke embere lelki életének négy ismérve van: a gondviselésbe vetett rendíthetetlen hit, saját korlátaink elfogadása és alázat, ráhagyatkozás Isten szeretetére, mások iránti türelem-tolerancia.

Mindennek szellemében két irányban kell segítenünk a cigányságot: a legsürgősebb feladat, hogy éljék túl a jelen súlyos nehézségeit (szociális, közéleti segítség), illetve már most keresni kell a kibontakozás útját, amely a tanuláson keresztül vezet.

Részünkről ehhez mély elhivatottság, belső meggyőződés és jó eszközök kellene. Azon fáradozunk itt a beregi végeken, hogy cigány testvéreink testi-lelki segítségnyújtása által békességet teremtsünk az egymás mellett való életben. „Boldogok a békességre igyekezők, mert ők az Isten fiainak mondatnak.” (Máté 5,9)

Adja Isten, hogy lelki ajándékai révén életünket, együttműködésünket mind jobban és neki tetsző módon éljük meg, s arról számot is tudjunk neki adni!

Kocsordi tudósítás

Folyóiratunk előző számában a tavaly augusztus és idén április közti felújításról illetve a május 27-i templomszentelő ünnepségünkről közöltünk tudósítást. Gyülekezeti életünkről ezúton szeretnénk tájékoztatni kedves olvasóinkat.

Április 1-jén egyházunk Gazdasági Bizottsága vizsgálatot tartott Lelkészi Hivatalunkban. Megállapításairól és megfigyeléseiről jegyzőkönyvet vett fel, mely szerint házi pénztárunkban papírforma szerint hiány nincs. A kimutatott formai rendellenességek helyreigazítását végrehajtottuk.

Április 23-án közgyűlést tartottunk. Összehívásában különös gondot fordítottunk az alaptörvény előírásaira. Gondnoknak Jakab Ferenc, pénztárnoknak Tarczali Sándorné atyánkfiát választotta a közgyűlés. Mindkettejüktől bevettük a hivatali esküt. Mindketten különös gondot fordítanak a tisztességükkel járó teendők, és a gyülekezeti élet helyi sajátosságainak megismerésére. Gondnok úr kikérte és tanulmányozta az egyház törvénykönyvét, szaktanácsokkal szolgál a pénztár működtetéséhez. Pénztárnok asszony több értékes adománnyal egészítette ki templomi kellékárunkat. Mindketten élen járnak a pénz adományozásban és a munkavállalásban. Gondnokné asszonnyal, presbiterekkel és gyülekezetünk sok tagjával, valamint a tiszteletes asszonnyal együtt tevékenyen részt vesznek a templom és környezete folyamatos gondozásában.

Június 11-én presbitériumunk megtartotta pünkösd utáni gyűlését, melyen kiértékeljük országos ünnepszentelésünk sikereit, felmértük lelki és anyagi tartalékainkat. Gondnok úr kifejezésre juttatta jogos véleményét, hogy Isten házában nincs helye eldurvult viselkedésnek. A gyülekezet legnagyobb tisztségét azzal a céllal vállalta, hogy a templom a békesség hajléka legyen és azt többet senki semmilyen okból ne háborgassa. Ezzel teljes lelkünkben egyet is értünk, hozzátéve, hogy a temető is a békesség helye. Oda is a kegyelet szándéka vezesse a látogatókat, minden egyebet félretéve. Pénztárnok asszonyunk még megválasztásakor javasolta, hogy aki presbiter, az vállalja a tisztességével járó kötelezettségeket. Ezzel is egyetértünk, és máris igyekszünk érvényt szerezni a javaslatnak.

Kegyelettel megemlékezünk az utóbbi időszakban elhunyt egyháztagjainkról:

2004. augusztus 9-én elhunyt és 11-én végtisztességben részesítettük id. Kerekes László atyánkfiát. Isten 83 életét ajándékozott neki ebben a világban. Megemlékezünk arról, hogy anyósa adott otthont az unitárius lelkészeknek és az unitárius kultúrotthonnak hosszú időn keresztül.

2004. december 6-án elhunyt és 9-én utolsó földi útjára kísértük Bakos János, 77 évet élt atyánkfiát, aki gyülekezetünk képzett kántora volt. Hithű unitárius, aki ötven évvel ezelőtt már szenvedett is egyházáért és lelkészéért, és azóta is sok áldozatot vállalt. Élete volt az egyház és a gyülekezeti ének. Volt egy mondása, mely szerint sok veszteség között a legnagyobbak közé számít, amikor a zsolnárt lopják el a nép ajkáról.

2005. december 4-én elhunyt, és 6-án kísértük végső nyughelyére Varga Gyula 71 évet élt atyánkfiát. Ő gazdálkodó volt.

2006. március 24-én elhunyt és 27-én végtisztéleti szertartásban részesítettük Jakab Ignácné, sz. Jakab Erzsébet atyánkfiát, akit 90. életévében szőlített magához a Teremtő. Boldogemlékü férjével együtt alapító tagja volt gyülekezetünknek.

2006. március 1-jén elhunyt dr. Szentesy E. András nyugalmazott egyetemi professzor, akiről április 28-án Balácsi László főjegyző úrral együtt megemlékező istentiszteletet tartottunk a Rákoskeresztúri Új Köztemetőben. 71 évet élt atyánkfi a magyar tudománynak szentelte egész életét, kiemelkedő értékek megvalósításával szerezte számos tudományos érdemét. Bizakodással és türelemmel viselve a súlyos kór keresztjét, családjával hazavándorolt az emigrációból, hogy itthon szolgálja fáradhatatlanul a rossz egészségi állapotban élő magyarság egészséges jövőjét. Az unitárius származású Székely Bordeaux Ödön professzor legjelentősebb munkáit fordította és adta ki magyarul, köztük a négy Béke Evangéliumot. Hitvallása a természetes életmód, tanácsa, hogy minél korábban tegyék azt mindennapjaink gyakorlatává. Utolsó ideáti erőfeszítésével megírta Székely professzor pályafutásáról szóló saját Evangéliumát. A viszontlátás várakozásával tekintünk a mű megjelenése elé. A tollat és a keresztet, amit ő letett, a gyászoló özvegy vette fel: hitvese, hive és hivatott segítőtársa, akit a felső világból is ellát azzal az erővel, amiből nekünk, követőknek is jut küzdelmeink folytatásához.

Május 11-én tragikus hirtelenséggel elhunyt, majd 13-án Kisvárdán helyeztük örök nyugalomra a sors könyörtelen keze által kidöntött nagy székely fenyőt, id. Varga Attilát, aki mindössze 61 évet tölthetett szerettei között kemény küzdelemben a családért és a hazáért. Sok erőpróba vállalására volt még kész, de munkát elvégzetlenül egyik napról a másikra se hagyott. Fiatalon is úgy ment el közülünk, hogy senkinek semmivel nem tartozott, csak mi tartozunk neki sok hálával és az örök szeretet könnyeivel.

Június 5-én ragadta el szerettei közül a betegség és 7-én mondtuk el az utolsó Isten-hozzátot a szerető családfő és hűséges unitárius, id. Marinka Imre fölött, aki 71 évig élt.

Június 8-án súlyos szenvedés után váltotta meg az Úr és 11-én kísértük el oda, ahol nem fáj semmi Varga Gyuláné, sz. Lakatos Anikót, aki alig 40 életév után tért meg Teremtőjéhez árván hagyva szeretett családját.

Július 9-én Isten nyugovóra szőlította, és 13-án fájdalmas búcsút vettünk Sőfi Józsefné, sz. Bakos Ida atyánkfiától, aki a legjobb édesanya, egyházközségi pénztáros és a leghüségesebb templomlátogató volt. Akinek mindene volt a haragszó, annyira, hogy amikor az megszólalt, Istennél érezte magát a Mennyben. Akinek meg is adta a jóságos Atya, hogy utolsó erejével is részt vehessen a templomszentelésen, és akinek 69 évi küzdelem jutott a Földön a mi jóságos mennyei Atyánk akaratából.

Adjon a gondviselés Istene csendes nyugodalmat és örök üdvösséget mindannyiuknak, a hátramaradottaknak adja meg a vigasztalódást abban a boldog reményben, hogy az élet örök, és egyszer mindannyian viszontlátjuk egymást!

Nyitrai Levente

Röpke beszámoló Hódmezővásárhelyről

Nagy családunk nagy eseményét jelentette itt Hódmezővásárhelyen az unitárius templomban a július 2-án tartott konfirmáció és keresztelő.

Kiss Mihály lelkészünk és felesége, Tünde a tanév során péntek délutánoként a hittanosokkal összekapcsoltan készítette fel a konfirmandusokat életük egyik rendkívüli eseményére.

Az iskolai feladatokkal túlszűfolt diákok következetesen és pontosan igyekeztek részt venni ezeken az órákon, közülük négyen lettek alkalmasak korban és felkészültségben a konfirmálásra: Berényi Dorottya, Domján Dóra, Kisházi László, Szabó Lili. A három leányka unokám, a leányke megkeresztelése után kapcsolódhatott a kis közösséghez. A lelki nevelés eredményeként már jövőre is jelentkezett két fiúunokám konfirmálásra.

Az ünnepi vasárnapot megelőzte az előtte levő napok készülődése. Otthon elő kellett keresni és felfrissíteni a tarcsafalvi rokonoktól kapott székely ruhákat, s a templomot is fel kellett díszíteni.

Az úrasztalon színes volt a virágköltemény, a szószéken, padokon borostyán és fehér szalag között szegfű és fehér margaréta sorakozott.

A máskor nevetős kis társaság július másodika napfényes reggelén megilletődötten gyülekezett a templomkapunál. Családtagok, ismerősök, barátok jöttek-jöttek a hívó haragszóra. Megtelt a templom. A lelkész vezetésével bevonult az ifjú csapat, hogy számot adjon hitbéli felkészültségéről.

Borsos Annamária tanárnő zenei kíséretével felcsendültek az egyházi énekek.

A prédikáció útmutatását a felnőttek jobban figyelték, mint a feszülten ülő, konfirmálás ceremóniáját váró diákok. De eljött ez az óra is. Meghallgattuk a nekik szóló igét, s a számukra is fontos, lelkükhöz szóló útmutatást.

Aztán a néma csendben megszólaltak a „főszereplők”, az egyháztörténet, a hitelvek alapvető ismereteit mondták sorban-sorban, majd közösen, s már hangosan a hitvallást. A szülők gyermekeik mellé állva szintén úrvacsorát vettek.

A meghatóan felejthetetlen esemény „koronája” számunkra még az volt, hogy a tizenkettedik unokámat: Benczédi Gyöngyi és Becsek Krisztián 3 és fél éves Bende-gúzat lelkészünk megkeresztelte. Berényi Gabi – legnagyobb unokám a keresztanyja, aki figyelmesen, fegyelmezetten állt a kicsi mellett, mint aki tudatában van a keresztelés fontosságának, jelentőségének. Szó nélkül tűrte, hogy a családi ezüstpohárba mártott rózsaszállal megérintse tiszteletes úr a fejét. Villantak, kattogtak az eseményeket rögzítő gépek.

A feldíszített templom a július 5-i koncert színhelye is volt. Szájról szájra járt a hír: „jönnek erdélyi körútjuk után az amerikai vendégek, kik koncertjükkel örvendeztetnek meg”. Zsúfolásig megtelt a templom! New York mellől, Belmont unitárius egyházközségnek kis kórusa lenyűgözően szerepelt! A jó akusztikájú templomban zengett a sokféle dal és a szünni nem akaró taps. A szétosztott műsort megőrizve lelki szemünkkel felidézhetjük a családokat összefogó belmonti kórus kedves, mosolyt fakasztó, közvetlenséggel, játékosan előadott dalait.

Dr. Benczédiné Szabó Gabi,
az egyházi ünnepségnek boldog résztvevője

ifjúsági oldal

Magyarkúti Unitárius Tábor

2006. július 17–23. között immár ötödik alkalommal táboroztak Magyarkúton unitárius fiatalok. Az idei tábort Dániel könyve alapján szerveztük, amelynek történeteit három, 10-10 fős korcsoportban dolgoztuk fel a gyerekekkel. A legkisebbek Szász Adrienne vezetésével játékos formában ismerkedtek Nebukadnecár király udvarával, a három jó barát, Sadrak, Mesak, és Abednegó kalandjaival. A 10-13 évesek Fűzi Beatrix segítségével beszélgettek az igazi barátság jellemzőiről és fontosságáról, a felebarát és ellenség fogalmá-

ról, míg a 14-17 évesek Béres Annával elemezték végig saját kapcsolataikat Dániel életén keresztül.

Célunk elsősorban az volt, hogy megismerve és feldolgozva a bibliai történeteket, a főszereplő Dániel életén és sorsán keresztül megláttassuk, Isten hogyan működteti a mi, saját szülő-gyermek kapcsolatunkat, testvéri kapcsolatainkat és az idegenekhez való viszonyulásunkat. Ezen túl pedig, hogy a beszélgetéseken, játékokon, versenyeken keresztül egymást megismerve új barátságok köttessenek, illetve a régiek tovább mélyüljenek.

A kiscsoportos okításon túl közös udvari áhítatokon is részt vettünk, ahol együtt imádkozhattunk, és énekelhettünk.

A történethez méltóan a tábor rendjét a király (Orbán Bulcsú) és a királynő (Baki Lilla) együtt felügyelték, igazi segítséget nyújtva ezzel a táborvezetőknek. Ők nyitották meg az udvari lakomákat, ütötték lovaggá az arra érdemeiket, illetve vezették a lovagi tornát, várjátékokat. Gyermekünk udvarházakban laktak, udvari indulót írtak, illetve lovak neveket választottak valamely őket jellemző tulajdonságuk alapján. A kézműves foglalkozásokon az idén koronaékszerek, díszek, gyöngyök, királyi hűtőmágnesek, papírsarkányok készültek. Kis lovagjaink kalandtúrára Vácrátótra, az Arborétumba is elmerészkedtek, ahol Miklósi-Vári Vilmos vezetése után 6 fős csapatokban portyáztak, felfedezve a park páratlan élővilágát. Az idén is elmaradhatatlan volt az Angyalkás játék, ahol minden táborlakó kis meglepetésekkel halmozta el valamelyik társát. Szerencsére vendégeink is akadtak szép számmal. Így többek között megnézhattuk, hogyan készül a Barabássy család vezetésével harangláb Egyházunk telkén, illetve Vadady Attila és barátai zenés-táncos koncerttel szórakoztattak bennünket igazi tábori mulatságot csapva.

A tábor vasárnap 11 órakor istentisztelettel zárult a szülők részvételével. Szász Adrienne lelkesítő prédikációjában a tüzes kemencébe vetett fiatalok hite kapcsán beszélt a mindennapokban meghozott döntéseinkről, az Isten melletti állásfoglalásról különböző élethelyzeteinkben, illetve a minden nehézségben Istenre néző, s így talpon maradó emberről. A

táborlakók kis műsorral kedveskedtek a szülőknek, amelyet egy közös gulyásparti és flekkenezés követett Nagy Pirooska vezetésével. Késő délután lett, mire elbúcsúztunk egymástól azzal a reménnyel, hogy jövőre mindannyian ismét találkozunk.

A pezsztentlőrinci unitárius egyházközség honlapján további képek tekinthetők meg a táborról.

Szász Adrienne

Erdélyi kirándulás

Már nem is emlékszem pontosan, mikor vetődött fel a gondolat először, hogy kirándulást szervezzünk Erdélybe. Mindenesetre az indulás előtti hetekben, napokban többször tűnt képtelen ötletnek. Először az euró órától órára történő emelkedése, a benzinárak változása keserítette meg a készülődést, majd a névsor állandó átalakulása volt, ami fejfájást okozott. Ám végül csak összeállt a csapat és 2006. augusztus 6-án reggel 7 órakor aggódó szülők tekintetével kísérve hagytuk el a Nagy Ignác utcai találkozóhelyet.

Az útiterv alapján, Csucsán a Boncza-kastély volt az első állomás, ahol hosszabban szeretnénk volna időzni, de addig még hosszú kilométerek megtétele várt ránk. Szerencsére a hangulat hamar a tetőfokára hágott. Mindenesetre a határon már teli torokból zengtük a tábori nótákat Samuról, aki Afrikába ment, illetve az újra együtt utazó nagy csapatról. Sajnos Nagyváradon egy kicsit megijedtünk, mert csoportunk egyik legkisebb tagja, Boldizsár akkorát esett, hogy félő volt, az eredeti programon változtatva az első állomás a helyi kórház sürgősségi osztálya lesz. Nem így lett. Sőt! Még egy balesetecskét leszámítva minden komolyabb sebesülés és baj elkerült minket a tíz nap alatt.

Miután megnéztük a kastélyt, Kolozsvár felé vettük utunkat, ahová este 6 óra körül értünk. Szállásunk a Unitá-

rius Kollégium vadonatúj bentlakásában volt, ahol nagyon szép helyen hajthattuk álomra a fejünket. Előtte azért még sétáltunk egy nagyot a város központjában, majd a Fellegvárról csodáltuk meg a kilátást, felelevenítve a városhoz fűződő emlékeinket, amiből szerencsére sokunknak jó néhány akadt. Az idő eleinte nem kedvezett, így esőben feküdtünk le, és másnap így is vágunk neki a Tordai-hasadéknak. Míg a kicsik az első hídig, addig hős nagyjaink az időjárás viszontagságaival dacolva teljesen megmászták a sáros, csúszós függőhidakat. A finoman ízesített, darált húsból készült „mics” persze mindenkit kárpótol, csak sajnos nem volt elég. Bármennyire kedvesek voltunk a vendéglősökhöz mégsem sikerült többet vennünk, mert mint kiderült, aznap nem számítottak ennyi éhes szájra. Csókfalván még megálltunk egy rövid pihenőre. (Itt mondanánk köszönetet a lelkész házaspárnak, hogy türelemmel fogadtatták borig ázott, sáros, fáradt csapatunkat.) Ezután Vargyasra indultunk. Homoródszentpált elhagyva kicsit, Oklándnál pedig már egyre jobban izgultunk. Valami azt súgta, lesznek még gondjaink az este folyamán, hisz szállásunk közvetlenül a Homoródalmási barlang mellett, Vargyastól 14 kilométerre van... és így is lett!

A szürkületben házigazdánk Bodor Sándor és felesége, Erzsike már nagyon várt bennünket egy ARO típusú tehergépkocsival, amelynek rakodótere ettől fogva egyetlen közlekedési eszközünk lett. Ide préselődtünk be, és 45 per-

folytatása a 28. oldalon

Erdélyi kirándulás

folytatás a 27. oldalról

cet utaztunk szállásunkig. Bár az elején, bevallom, fanyalogtunk, mégis egy idő után élvezni kezdtük az utazásnak ezt a formáját.

Éjfél felé végre megérkeztünk „a világ azon végére, ami egyben a világ közepe is”. A táj és az itt eltöltött két nap lassan mindenki szívébe beleszólt. Az elején persze mindenkinek meg kellett barátkoznia az új dolgokkal, mint például a pottyantós WC-vel, hálósákos alvással, fafűtéses kályhával, áram nélküliséggel. Mégis majdnem mindenki itt szeretett a legjobban lenni. Gyermekünk így írtak róla: „A legjobb a Vargyason eltöltött idő volt. Azért gondolom így, mert nagyon szeretek a természetben kirándulni, és itt lehetőségünk is volt rá. Ugyan nem volt térerő, és áram sem mindig, de sokkal jobb volt így, mert a mostani szálláson állandóan megy a televízió, ami nem hiányzott.” „Erdélyország egyszerűen gyönyörű. Gyönyörűsége a tájak sokszínűségében lakozik, és a helyi emberek vendégszeretében. Nekem személy szerint a Vargyasi-szorosban eltöltött idő tetszett a legjobban. Azért mert közel volt a természet, láncfűrész hangjára ébredtünk (ezt én intéztem vekker helyett, még egyszer köszönöm István-nak! És a sok más segítséget is), és vállizmainkat fahasogatóval tréningezhettük.” „Azért is tetszett a Vargyason eltöltött idő, mert legalább megtanultam patakban fürdeni és mosni. Nagyon tetszettek a túrák.”

Itt aztán jártunk a barlangnál, állatokat simogattunk, lovagoltunk, mérségeket néztünk, gombásztunk. Minden apró dolog, nekünk városiaknak gyönyörűséget okozott. Egy nyolcéves kislánytól jegyeztük le: „Nekem a lovaglás tetszett, azért, mert mikor a szőren ültem, akkor nagyon nyomott a gerince.” Egy nagybácska pedig így: „Nekem az volt a táborban a legjobb, amikor Adrienne elvitt minket lovagolni és megszerettettem Barbival a lovaglást. Nagyon jó volt, hogy foglalkozhattam a nálam kisebbekkel és az is tetszett, hogy szükség volt a segítségemre. Még vágtaztunk is! Ami még nagyon jó volt, hogy mikor jöttünk le a hegyről végig rohantunk és a patakon is átgáztunk.”

Nemcsak a táj, de házigazdáink is egyfolytában kényeztettek bennünket. Lesték kívánságainkat, és amit csak lehetett megmutattak. Mialatt mi kirándultunk, finomabbnál finomabb erdélyi ételeket készítettek nekünk Margit vezetésével, amit ezúton itt újra megköszönünk.

„A hegyekkel körülölelt Szent Anna-tó” – következő napunk úti célja – sokak kedvenc helyévé vált. A hozzá kapcsolódó legenda mindenki érdeklődését felkeltette. A víz nagyon hideg volt, de ez nem tartotta vissza legbátrabbjainkat. Liluló szájjal, vacogva, de megmártóztak a vízben! És végül a vizes Balázs is megtalálta eldugott ruháját. (Még egyszer bocsi!)

Ha már útba esett, Kisbaconban megnéztük Benedek Elek szülőházát is, ahol egy rövid előadást hallgattunk meg az író életéről, munkásságáról.

Augusztus 12-én került sor a Szejkei Unitárius találkozóra, amire nagyon készültünk, hiszen csoportunkból mindenki most vett részt először ezen a rendezvényen.

Büszkén, magasba emelve vittük zászlónkat, amely hirdette, hogy honnan érkezett csapatunk, és amelyet mindannyian aláírtunk. Nagyon elgondolkodtató és egyben meghatározó volt, ahogy újra és újra megállítottak bennünket idősek és fiatalok megköszönve részvételünket és azt, hogy vállalkoztuk egy ilyen hosszú útra. A székely ruhába öltözött lovasok, a koszorúzási menet, a zenészek, a székely kapuk mindannyiunkat lenyűgöztek. Jó volt átélteni, tudni, hogy mi is ide tartozunk.

A Gyilkos-tó és a két-háromszáz méter magas sziklafalak között öt kilométer hosszan tekergő hasadékvölgy, a Békás-szoros mindnyájunkat ámulatba ejtett. Sajnos az autóforgalom egyáltalán nincs megoldva, így jóval kevesebb időt tudtunk itt eltölteni, mint amennyit szerettünk volna. Talán ez a nap volt a legkevesbé mozgalmas, hiszen időnk nagy részét a buszban töltöttük utazással. Sebj, legalább kialudtuk magunkat! A Bucsintetőn elköltött piknik után Farkaslaka felé indultunk, ahol a következő két éjszaka aludtunk. Egészen furcsa volt újra ágyban nyugovóra térni, villanyt égetni. Mivel a csapat a buszon kipihente magát az esti lefekvés elhúzódtott. A takarodó időpontjáról, amúgy is mi felnőttek egészen másképpen vélekedtünk, mint a csapat többi tagja. „Nekem az nem tetszik, hogy tizenegykor el kell menni lefeküdni aludni” – háborgott gyakorta az ifjúság. A nap végét az esti foci tette izgalmassá. „Nagyon jó volt a sötétben játszani. Mi voltunk a színesek! Mi nyertünk! Nagyon jó volt, mert először fociztam. Szerintem mindenkinek tetszett. Még azt sem bántam, hogy az arcomba talált a labda. Még az is jó volt, hogy Janka is focizott. Sajnos hamar vége lett!”

Parajdon és Szovátán gyorsan telt az idő. A sóbánya illetve a Medve-tó izgalmas programnak bizonyult. A gyerekek a tájat, a gondtalan játékot, a fürdözést élvezték. Én

azt, hogy mindkét programot baj és gond nélkül letudtuk. Persze a sós vizet is megkóstolta mindenki, mint ahogy a bánya falait is bőszen nyaltuk.

A tíz nap hamar eltelt, Budapestre ismét Kolozsvár érintésével indultunk. Előtte azonban Csókfalván megérintettük az unitárius templomot. Lázár Levente tiszteletes úr elmesélte a templom építésének történetét, megmutatta a gyülekezet legrégebb kelyhét, illetve első jegyzőkönyvét. Templomuk az elmúlt évben kívül-belül csodálatosan megújult, megszépült visszanyerve eredeti szépségét és hangulatát.

Küküllődombón különleges élményben volt részünk. A generációs különbségeket is feledtetve, a gyerekeket is meghatotta az a melegszívű, érzékeny fogadtatás, ami felénk áradt. Az ordás lepényen keresztül szó szerint megízlelhattuk őseink üzenetét. Péterfi Sándor tiszteletes úr és felesége az unitárius templomban és a tájházban mesélt a falu életéről, történetéről. Itt szeretnénk megköszönni Finta József segítségét, aki a távolból is gondoskodott,

hogy felejthetetlen állomása legyen kirándulásunknak szülőfaluja.

A határt szerencsésen és viszonylag gyorsan átlépve, már mindannyian vidáman énekeltünk, beszélgettünk hazafelé, sőt a busz mikrofonja segítségével mindenki közhírré adhatta legszebb élményeit, tapasztalatait, melyeket az utazás során szerzett. Sokat neveltünk ezeken a beszámolókon is.

Végezetül azt hiszem mindenki egy közösen megélt érzéssel, gondolattal gazdagabban hagyta el a buszt, amelyet itt egy mondatban szeretnék összefoglalni. Le lehet rombolni várakat, odébb lehet csúsztatni határokat, de a múltunk gyökereiből táplálkozó meséket, mondákat, dalokat, a kézből kézbe átadott mesterségek üzenetét, rokonaink érintését nem lehet! **Köszönjük!**

(A fenti beszámoló közös munka, bár nagy része **Szász Adrientől** és **Béres Annától** származik, a kiránduláson résztvevő, minden gyermek véleménye, leírása, élménybeszámolója helyet kapott benne.)

A szó ereje

A szónak ereje van, erről számtalanszor meggyőződhetünk. Valóban, a szó olyan, mint egy élőlény, eleven, lüktető varázsere: teremt vagy rombol, közel hoz vagy eltávolít, összeköt vagy elold, elragadtat vagy elszomorít – röviden, alakítja az életünket.

De minden mi élő, változik, a használat révén kopik, és ha nem tartja a lépést az élet folyamával „megöregszik”, s végül meghal vagy merevvé válik, kiürül, ízét, értelmét veszti, üressé, ártalmassá válik, mert a valóságot elferdíti.

Korán megtanuljuk anyanyelvünket, még mielőtt gondolkodni vagy megérteni tudnánk. Láthatatlan, de mindig jelenlévő érzelmi töltéssel vésődnek belénk a szavak, melyeket a hozzánk legközelebb állóktól, valamint a megélt élethelyzetekből tanulunk el megformálódásunk során. Mindnyájunknak személyes színezetű szókincsünk alakul ki, akár tudatosan bennünk, akár nem, ami meghatározza a kommunikáció minőségét, minden emberi kapcsolatunk harmóniáját vagy diszharmóniáját. Felfedezzük, hogy ugyanazok a szavak különböző valóságokat jelölhetnek és, hogy különböző módon értelmezhetőek, a másikhoz fűződő kapcsolatunk milyenségének függvényében. S mivel a kommunikációban nem annyira a szónak van döntő súlya, mint a hangvételnak, erősségnek, a tekintetnek, a mimikának, a gesztusoknak, a csendnek, ezek messzemenően „beszédesebbek”, mint a verbalizált tartalom.

És akkor választhatunk: valóban kommunikálni szeretnénk – közölni valamit, ami által énünk megnyilatkozik a másikban, vagyis üzenni, átadni neki valamit, ami a szóban forgó kérdésről megváltoztathatja a véleményét? Vagy egyszerűen meg akarjuk győzni mindenáron? Másképp fogalmazva meggyőzni-legyőzni erővel, ha van igazunk, ha nincs.

A magamba fordulás, amit az utóbbi időben naponta megteszek, megértette velem, hogy az igazi kommunikáció az, amelynek során nemcsak az értelem beszél, hanem a „szív” is. Időnként nem kell több, mint egy érintés, egy mosoly, egy kézfogás, egy pillantás, vagy egyszerűen a csend. Ráeszméltem, hogy létezik az emberi természet mélységében egy szunnyadó állapotában levő, tiszta, együtt érző mag, melyhez sajnos ritkán, vagy egyáltalán nem „csatlakozunk”.

Ezt a magot életre kelteni nem kell több, mint megteremteni azt a nyitott, megbízható és fogékony kapcsolatot, amelyben létrejöhet a kommunikáció – az „egymásban” való megnyilatkozás – természetesen, elferdítetlenül. Többé már nem érezzük egyedül, meg nem értettnek, elszigeteltnek magunkat. Itt a szavak olyan élő valóságot érintenek, ami alig várja, hogy megnyilatkozzék. Megállapíthatjuk, hogy társunk az újrafelfedezés örömeinek izgalmát megélve a legjobbat, legértékesebbet tárja fel magából.

Ne engedjétek, hogy a szavak irányítsanak benneteket!

Mindenekelőtt vigyázzatok, hogy adjátok, s főleg fogadjátok őket. Legyetek együttérző, nyitott hallgatók (hibázta-tás, kritika, ítékezés nélkül), és akkor megajándékozhatjátok beszélőtársatokat a szeretet élő megnyilvánulásával.

Szavaink éltető, lüktető varázserejük legyenek. Kezdjük máris, ki-ki a maga helyén: munkában, iskolában, ott-hon, az utcán, mindenhol. Ajándékozzunk szavakat!

Szavaink szolgálják életünk és a mellettünk élők életének gazdagítását, sohase annak megkeserítését, elhomályosítását. Segítsen ebben nekünk az, Aki a szavakkal megajándékozott.

Pál Tünde

Jézus egy helyen azt mondja tanítványainak: „Én pedig azt mondom nektek, hogy, aki haragszik atyjafiára, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette.” (Máté 5,22)

Ha kedved van, egy rövid beszélgetésre hívlak. Csücsülj le és gondoldj valakire, akit nem annyira szeretsz, vagy akivel éppen haragban vagy!

El tudod mondani, miért haragszol rá? Emlékszel még, mivel bántott meg? Megpróbáltál vele már kibékülni?

Van egy mesém, lehet, hogy Te vagy az egyik szereplője?!
Figyelj csak:

Volt egyszer egy ember, aki hatalmas birtokán élt két fiával. Erdők és tisztások vették körül a szántóföldeket, sőt még egy kis folyó is keresztülszelte az egyik völgyet. Amikor úgy érezte, hogy túl öreg már a munkához, felosztotta földjeit fiai között. „Mindig jó barátok voltatok, együtt dolgoztatok, sírtatok és örültek. Tegyetek így ezután is, együtt műveljétek azt a területet, amit rátok hagytok! Azt szeretném, ha felvirágoztatnátok a gazdaságot!”

A két fiú így is tett. Egy ideig a legjobb barátokként, mindenüket megosztva dolgoztak. A munka után pedig együtt pihentek, járták az erdőket, élvezték a napsütést, a madarak dalolását. Am egy nap összeveszttek, és ettől kezdve minden megváltozott. Kerülni kezdték egymást, és egy szót sem váltottak. Ha találkoztak, rögtön összeveszttek, s ahol csak lehetett borsot törtek egymás orra alá. Végül hetek, hónapok múltak el úgy, hogy egymás közelébe sem mentek.

Történt pedig, hogy évekkel később egy nap egy asztalos állított be az egyik testvérhez. Munkát keresett. Rövid gondolkodás után a testvér a következő feladattal bízta meg: „Építs kerítést a területem köré, a folyó mellé. Így most már egyértelműen elválasztható lesz az én területem a testvéremétől. Aztán jó magas kerítés legyen, nehogy átlásson rajta!” Azzal elment a városba.

Amikor este hazaért, alig várta, hogy megnézzze, milyen munkát végzett az asztalos, mekkora lett az a kerítés. Am azt hiába kereste, legnagyobb meglepetésére a nagy kerítés helyett egy hidat talált, amely átívelt a folyó felett és pont a testvére háza közelében ért partot. Elsétált, hogy közelebről is szemügyre vegye, amikor hirtelen a bátyjára lett figyelmes, aki a másik oldalról a hídon át egyenesen felé tartott. Percekig szótlánul álltak egymással szemben majd így szólt a hídon szembejövő: „Ennyi borzalmas tett után, amit elkövettem ellened az elmúlt években, nem hittem, hogy Te hidat építesz a folyón át felém és idejössz üdvözölni engem.” Azzal kezét fogtak és átölelték egymást.

Együtt mentek vissza az asztaloshoz, hogy megköszönjék munkáját, és maradásra bírják, hiszen úgy érezték, lenne még elvégzendő munka a számára. Az asztalos azonban visszautasította az ajánlatot: „Mennem kell, nem maradhatok. Sajnos még sokaknak van szükségük arra, hogy hidakat építsek náluk.”

Mit gondolsz?

Van úgy, hogy mi is összevitathozunk testvéreinkkel, szüleinkkel. Megbántjuk – akarva vagy akaratlanul – barátainkat. Esetleg nekünk okoz valaki csalódást, fájdalmat. Ilyenkor mi is hajlamosak vagyunk, keserűségünkben, sértettségünkben kerítést húzni magunk és a közé, akire haragszunk. Először szidalmazzuk őt, nem beszélünk vele. Sőt! Látni sem akarjuk, egyáltalán nem is akarunk tudni róla, találkozni vele. Talán, hetek, hónapok múlnak el, és már nem emlékszünk, nem is tudjuk, mi volt haragunk valódi oka.

Vajon hová vezet az ilyen ellenségeskedés? Vajon érdeemes-e hosszan haragudni? Létezhet olyan vétek, amit nem lehet megbocsátani?

„Én pedig azt mondom nektek, hogy, aki haragszik atyjafiára, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette.”

Talán, ha a másiktól való elzárkózás helyett eszedbe jut, hogy Te is hibázhatsz, Téged is érthetnek félre, néha Te is döntesz rosszul, akkor lesz elég bátorságod tisztázni egy helyzetet. Ha meglátod a másikban Magadat, nem ítékezel olyan könnyen és gyorsan a másik felett. Emlékszel rá, milyen jó volt, amikor Te hibáztál és megbocsátottak neked?

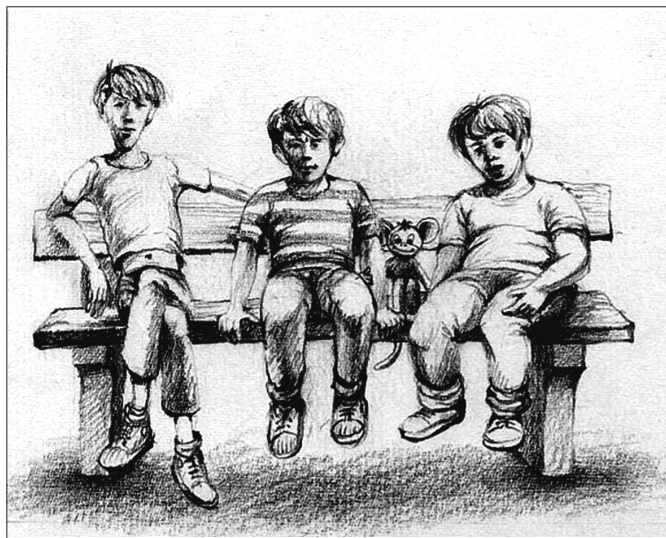
Tudod mit? Kerítéshúzás helyett, kezdj hidépítésbe! És meglátod mekkora öröm ér, amikor azt látod, hogy a másik oldalról elindulnak feléd!

Ha szívesen rajzolnál, írnál a történettel kapcsolatban, ne habozz!

Küldd el rajzodat, írásodat a szerkesztőség címére vagy a szlue@citromail.hu e-mail címre. A borítékra írd rá: gyermekoldal.

Írásod, rajzod helyet kaphat az oldalon.

Szász Adrienne

Keresztrejtvény

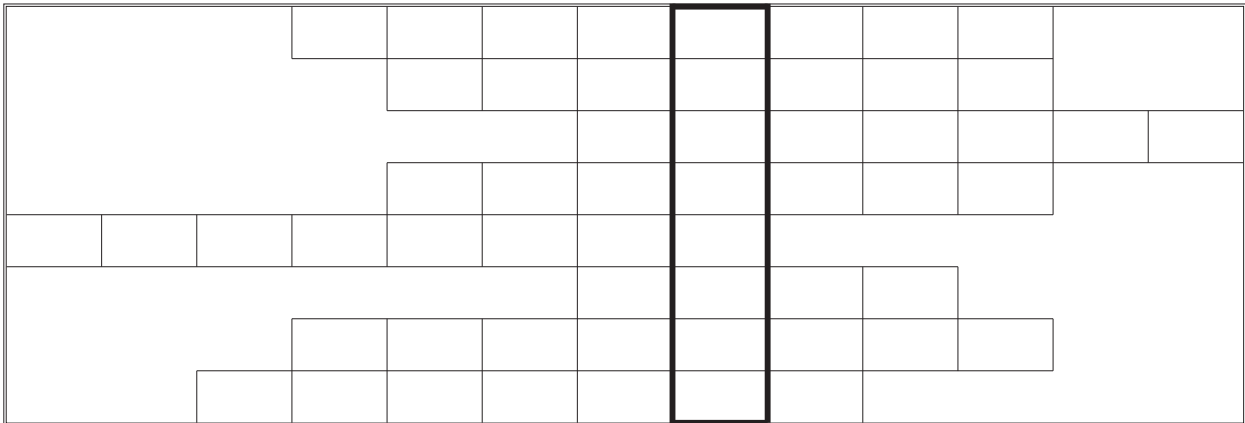
Rejtvényünk Dániel történetéhez kapcsolódik. Ha nem megy fejből a megoldás, lapozd fel az Ószövetségben Dániel könyvét!

Ha jól fejtetted meg, egy nevet olvashatsz össze. Ki Ő?

A válaszokat 2006. október 25-ig a következő címekre küldhetitek el: a szerkesztőség címére vagy a szlue@citromail.hu e-mail címre. A borítékra írjátok rá: *gyermekoldal*.

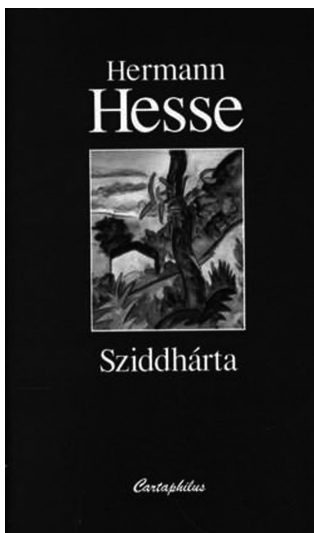
A helyes megfejtők között egy jutalomkönyvet sorsolunk ki.

1. A főudvarmester milyen nevet adott Dánielnek?
2. Mit látott a király álmában?
3. Ide zárták a három jó barátot.
4. Ezt ették az udvarban Dániel és barátai.
5. Ilyen állat volt abban a veremben, ahová Dánielt zárták.
6. Ez az első szó, amit a kéz felírt Belsaccár lakomáján.
7. Milyen fa szerepelt Nebukadneccár király álmában?
8. Melyik város kormányzójává nevezték ki Dánielt?

könyvajánló

Hermann Hesse: Sziddhárta

„Nincs ezer vagy száz legjobb könyv, minden egyes embernek van egy saját választéka abból, ami vele rokon, számára érthető, kedves és értékes.” Hermann Hesse

Bár a legnépszerűbb 100 könyv között nem találtam meg Herman Hesse „Sziddhártáját”, számomra Ő az egyik legkedvesebb. Olyannyira, hogy elolvasása után berohantam a könyvesboltba és tíz példányt barátoknak nyomban elpostáztam.

Nos, a könyv a kritikusok szemében is kiállja a próbát, egyenrangú (ha nem méltatottabb) az Üveggyöngyjátékkal. Az talán egyértelmű, hogy Paulo Coelho miszticizmusát, útkereső gondolatait úgy stílusában, mint mély mondanivalójában meghaladja.

Hermann Hesse (Nobel-díj 1946) vallásos, evangélikus családban nőtt fel, de mivel nem tudja elfogadni a dogmatikai kötöttségeket saját szellemi felfedezőútát jár be, olvasztja egybe a keleti és a nyugati vallásos gondolatokat. Amennyiben egy-egy vallással kapcsolatos nézetét olvastam, nem tudtam elszakadni attól a gondolattól, hogy azt akár egy unitárius gondolkodó is írhatta volna.

A „Sziddhárta” úgynevezett fejlődésregény. „Minden ember élete kísérlet, hogy eljusson önmagához. Minden ember élete egy ösvény sejtése. Senki sem volt még teljesen és maradéktalanul önmaga, mégis mindenki igyekszik önmaga lenni: ki tapogatózva, ki ahogy éppen tud.” (Hesse: Demian) Sziddhárta elindul a nagyvilágba, hogy megismerje saját életének értelmét. Az aszkétaság, a szerelem, a gazdagság és a játékszenvedély

mind állomásai életútjának, hogy aztán végül megpihenjen egy révésznél, és megtalálja a bölcsességet és boldogságot. A könyv magába olvasztja a keleti és nyugati vallás elemeit. Miként a főhős kifejti, az Egy (Isten, szeretet) megtalálásakor eltűnnek a vallások közötti különbségek, a szavak itt már értelmetlenné válnak. A könyv vége felé a keresztény értékek domborodnak ki, a Szeretet jelentőségéről kaphatunk ízelítőt.

A könyv reményt ad, azt sugallja, hogy a béke és a szeretet megtalálása mai világunkban sem lehetetlen. Egyszerűen lenyűgöző olvasmány.

Máté Ernő

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

- Egyházközségünk gyülekezeti termében ifjúsági találkozót tartunk minden hét második péntekén, este fél hat órai kezdettel.
- Minden szerdán 18 órától egyháztörténeti és hitelvi megbeszéléseket tartunk olyan felnőttek és fiatalok részére, akik érdeklődnek unitárius vallásunk és történelmünk iránt.
- Tisztelettel értesítjük híveinket, a barátokat és szimpatizánsokat, hogy 2006. szeptember 17-én, vasárnap 10 órától a Bartók Béla Unitárius Egyházközségben rögzíti az MTV1 egyházunk úrvacsorával egybekötött Őszi hálaadási istentiszteletét, mely alkalomra mindenkit nagy-nagy szeretettel hívunk és várunk. A rögzített istentiszteletet szeptember 24-én, vasárnap közvetíti az MTV1.
- Szeptember 24-én, vasárnap 10 órától Őszi hálaadási istentiszteletet tartunk. Ezen ünnepi istentiszteleten jelen lesz a torontói (Kanada) testvérgyülekezetünk 11 tagja, akik közül egy rövid zongora-hangversenyt ad Peter Tiefenbach, a BBC rádió bemondója.
- Október 1-én, vasárnap 10 órától testvérgyülekezetünk tagjai amerikai szertartású istentiszteletet tartanak, amely különleges alkalommal mindenkit szeretettel várunk, hogy megismerhessük a tengeren túli unitárius-univerzalista szertartásrendet.
- Október 1-én elkezdődnek az istentisztelet előtti és utáni vallásérkölcsei nevelési órák, illetve a konfirmációra való felkészítés, melyekre igen nagy tisztelettel hívjuk fel a szülők szíves figyelmét.
- Október 15-én, vasárnap 10 órától istentiszteletünk keretében egyházközségünk meghívottja Regula Berger, svájci előadó-művésznő és énekesnő, aki a WERBECH módszer szerint énekel, továbbá Berzsényi Dániel, Kölcsey Ferenc,

Radnóti Miklós és Goethe verseit, Bartók, Kodály, Liszt, Liapunov, Mihály András és Rahmaninoff szerzeményeit adja elő.

Budapesti Unitárius Egyházközség

- Szeptember 15-én, pénteken 18 órai kezdettel Spaller Árpád szociológus előadást tart az Erdélyből áttelepültek magyarországi életéről, szervezeteiről Trianontól napjainkig.
- Szeptember 23-án, szombaton 11 órakor Magyarkúti szabadteri istentiszteletre és szeretetvendégségre kerül sor.
- Október 21-én, szombaton 17 órai kezdettel Dr. Horváth Csaba 56-os elítélt visszaemlékezésére kerül sor az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója alkalmából, melyet szeretetvendégség követ.
- Október 22-én, vasárnap 11 órakor ünnepi istentiszteletet tartunk az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékére.

Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség

- Szeptember 10-én, vasárnap 11 óra istentisztelet, 12 óra Havanna napok keretében Márk Attila műsora József Attila megzenésített verseiből, majd 13.30 órától szeretetvendégség. Eközben kirakodó vásár a templomkertben.
- Szeptember 17-én, vasárnap 11 órakor gyermek-istentisztelet – Magyarkúti és Erdélyi táborosok találkozója, utána úti filmvetítés, diavetítés, kiállítás, kürtöskalácsütés.
- Szeptember 24-én, vasárnap 11 órakor Őszi hálaadó istentisztelet úrvacsoraosztással.
- Október 15-én, vasárnap 9 órakor kézműves foglalkozás gyerekeknek. 11 órától gyermek-istentisztelet.
- Október 22-én, vasárnap 11 órai kezdettel emlék-istentisztelet az 1956-os forradalom 50 éves évfordulóján.
- Október 29-én, vasárnap 11 órakor emlék-istentisztelet reformáció ünnepén.

Felhívás

2006. október 13-15. között a Magyarországi Unitárius Egyház és az erdélyi Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet Ifjúsági vezetőképzőt szervez a Börzsönyben, Magyarkúton.

A vezetőképző célja a magyarországi és az erdélyi gyülekezetek ifjúsági vezetőinek kölcsönös tapasztalatcserén alapuló továbbképzése. Várjuk azon fiatal felnőttek (18 és 35 év között) jelentkezését az ország egész te-

rületéről, akik szívesen részt vennének a vezetőképzőn. A részletes programot az érdeklődőknek elküldjük.

A részvétel ingyenes, a jelentkezőknek az utazás költségeit Budapestig kell kifizetni.

Jelentkezés 2006. október 6-ig a következő címe egyikén:

szlue@citromail.hu, vagy Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség, 1181 Budapest Szervét Mihály tér 1.

Felhívás

Az Unitáriusok II. magyarországi találkozójára 2006. október 7-én, szombaton kerül sor a pestszentlőrinci unitárius templomban délelőtt 9 órától. Egy nappal előtte, azaz október 6-án, a Magyarországi Unitárius Egyház és az Erdélyi Unitárius Egyház vezetősége közös elnökségi gyűlést tart.

UNITÁRIUS ÉLET

A Magyarországi Unitárius Egyház lapja

Megbízott főszerkesztő:
Kriza János

Szerkesztő:
Léta Sándor

SZERKESZTŐSÉG CÍME:
V., Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055
Telefon/fax: 311-2801
Internet: <http://unitarius.lap.hu>
Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.

Megjelenik kéthavonta.
Felelős kiadó:
Heltai Gáspár Kft.
Index: 25 842
Készült:
a Cerberus Kft.
nyomdaüzemében
Felelős vezető:
Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1 cv272

*

Előfizethető:

A l elkészí hivatalokban (Budapesten és vidéken), vagy befizetési csekken.

Bankszámlaszám:

11713005-20011631

Egyes szám ára: 400 Ft
Évi előfizetési díj: 2400 Ft

*

A Magyarországi Unitárius Egyház internetcíme:
www.unitarius.hu
[Http://unitarius.lap.hu](http://unitarius.lap.hu)

*

Következő lapzárta:
2006. október 13.